

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 331/08-86

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 26. februára 2009 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti A. Š. Č., Ruská federácia, t. č. vo vydávacej väzbe, zastúpeného advokátom Mgr. M. Š., Ž., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tost 9/2008 zo 4. septembra 2008 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. Š. Č. podľa čl. 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo podľa čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tost 9/2008 zo 4. septembra 2008 porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tost 9/2008 zo 4. septembra 2008 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný A. Š. Č. uhradiť trovy konania v sume 346,31 € [slovom tristoštyridsaťšesť eur a tridsaťjeden centov (10 432,94 Sk)] na účet jeho právneho zástupcu Mgr. M. Š., Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. septembra 2007 doručená sťažnosť A. Š. Č. (ďalej len „sťažovateľ“), Ruská federácia, t. č. vo vydávacej väzbe, zastúpeného advokátom Mgr. M. Š., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva nebyť mučený ani podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Tost 9/2008 zo 4. septembra 2008.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ vstúpil na územie Slovenskej republiky vo februári 2006, kde pod menom U. A. I. požiadal 15. februára 2006 o udelenie azylu. Rozhodnutím Migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „migračný úrad ministerstva“) č. k. MU-223-17/PO-Ž/2006 zo 4. apríla 2006 bolo rozhodnuté, že sa mu neudeľuje azyl a nevzťahuje sa na neho zákaz vyhostenia alebo vrátenia do Ruskej federácie. Sťažovateľ podal proti predmetnému rozhodnutiu opravný prostriedok, v ktorom uviedol svoju pravú identitu. Krajský súd v Bratislave uvedený opravný prostriedok pre nedostatky pretrvávajúce aj po jeho výzve na ich odstránenie uznesením č. k. 9 Sz 54/2006-56 z 10. novembra 2006 odmietol.

Sťažovateľ podal proti predmetnému uzneseniu Krajského súdu v Bratislave prostredníctvom svojho právneho zástupcu 27. novembra 2006 odvolanie, v ktorom uviedol, že nemohol odstrániť nedostatky konania, pretože *„ho na to súd vyzval v slovenskom jazyku, ktorému on nerozumie“*. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 4 Sž-o-KS 160/2006 z 27. februára 2007 odvolaniu vyhovel, zrušil napadnuté uznesenie Krajského súdu v Bratislave a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd v Bratislave rozsudkom č. k. 9 Saz 54/2006-171 z 22. augusta 2007 potvrdil rozhodnutie migračného úradu ministerstva č. k. MU-223-17/PO-Ž/2006 zo 4. apríla 2006 s odôvodnením, že *„nemôže brať do úvahy skutočnosti, ktoré vyšli najavo po vydaní rozhodnutia Migračného úradu Ministerstva vnútra SR, t. j. pravú identitu sťažovateľa spolu s jeho skutočnými problémami vrátane trestného stíhania v Ruskej federácii“*.

Sťažovateľ 10. októbra 2007 opätovne požiadal o udelenie azylu na území Slovenskej republiky s uvedením svojej pravej identity a skutočných dôvodov žiadosti o udelenie azylu. Rozhodnutím migračného úradu ministerstva č. k. ČAS: MU-2222/PO-Ž-2007 z 19. decembra 2007 sťažovateľovi nebol udelený azyl s tým, že sa mu neposkytuje doplnková ochrana a neexistuje prekážka jeho administratívneho vyhostenia do Ruskej federácie. Právny zástupca sťažovateľa podal proti predmetnému rozhodnutiu 18. februára 2008 opravný prostriedok, ktorý bol uznesením Krajského súdu v Bratislave z 8. apríla 2008 odmietnutý ako oneskorene podaný.

V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľ uvádza:

„Medzitým bolo na sťažovateľa vydané zabezpečovacie opatrenie na jeho zatknutie a bolo po ňom vyhlásené medzinárodné pátranie na základe obvinenia zo spáchania trestných činov banditizmus za priťažujúcich okolností a siahnutie na život pracovníka orgánov právnej ochrany, keď mal ako člen bandy podľa vopred pripraveného dohovoru so skupinou osôb zavraždiť dvoch pracovníkov orgánov ministerstva vnútra. Na základe toho požiadala Generálna prokuratúra Ruskej federácie 20. apríla 2006 o vydanie sťažovateľa.

Sťažovateľ bol od 28. apríla 2006 najskôr v predbežnej väzbe a po jeho vzatí do vydávacej väzby je v tejto až do dnešného dňa v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a ústave na výkon väzby v Leopoldove.

Voči uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 8. apríla 2008 o odmietnutí opravného prostriedku z dôvodu, že opravný prostriedok bol podaný po lehote sťažovateľ nepodal opravný prostriedok z dôvodu, že chcel, aby o jeho veci vydania v rámci extradičného konania bolo rozhodnuté čo najskôr. Sťažovateľ sa v tejto súvislosti vyjadril, že už je dva roky vo vydávacej väzbe a súdy v azylovom konaní hľadajú len spôsoby, ako sa jeho vecou z formálnych dôvodov nezaoberať a aj keby súdy rozhodli v jeho prospech, neverí, že by Migračný úrad Ministerstva vnútra SR v jeho veci vydal rozhodnutie, ktoré by mu poskytovalo akúkoľvek ochranu. Preto chcel, aby sa extradičné konanie a s tým súvisiaca vydávacia väzba čo najskôr ukončili. Preto sťažovateľ nechcel v azylovom konaní využiť ďalšie opravné prostriedky, ale chcel, aby sa pokračovalo v extradičnom konaní a zrušilo sa prerušenie tohto konania z dôvodu azylového konania.“

Krajská prokuratúra v Trnave (ďalej len „krajská prokuratúra“) na základe žiadosti Generálnej prokuratúry Ruskej federácie (ďalej aj „GP RF“) z 20. apríla 2006 doplnenej žiadosťou 8. septembra 2006 podala 28. mája 2008 návrh na vydanie rozhodnutia o prípustnosti vydania sťažovateľa na trestné stíhanie do Ruskej federácie. Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) ako súd prvého stupňa na verejnom zasadnutí 1. júla 2008 uznesením sp. zn. 3 Ntc 2/2006 rozhodol, že vydanie sťažovateľa do Ruskej federácie nie je prípustné „z dôvodu rizika jeho mučenia, rizika uloženia trestu smrti a z dôvodu, že sa mu nedostane spravodlivého súdneho procesu“. Prokurátor krajskej prokuratúry podal proti predmetnému uzneseniu sťažnosť, o ktorej rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 4 Tost 9/2008 zo 4. septembra 2008 tak, že zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a súčasne vyslovil, že „vydanie vyžiadanej osoby... (sťažovateľa, pozn.) na trestné stíhanie do Ruskej federácie pre skutky právne posúdené ako trestný čin banditizmu podľa č. 2, článku 209, siahnutia na život pracovníka orgánu právnej ochrany podľa článku 317, lúpeže podľa článku 162 č. 3 a krádeže zbrane skupinou osôb podľa písm. b) č. 4 článku 226 Trestného zákonníka Ruskej federácie, ktoré mal spáchať tak, že... je prípustné“.

Sťažovateľ argumentuje, že namietaným uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu jeho označeného základného práva podľa ústavy a označeného práva podľa dohovoru tým, že „dané rozhodnutie je právoplatné a vykonateľné ku dňu jeho vyhlásenia,

teda k 4. septembru 2008 a s ohľadom na dostupnosť efektívnych prostriedkov nápravy v extradičnom konaní podľa platného a účinného Trestného poriadku, sťažovateľ nemá v tomto momente iný efektívny nástroj ochrany svojho základného práva na zákaz mučenia a trestu smrti ako podanie tejto ústavnej sťažnosti, pretože dané rozhodnutie je právoplatné a účinne vykonateľné, a v tomto momente môže kedykoľvek Minister spravodlivosti SR rozhodnúť o povolení vydania sťažovateľa do Ruskej federácie, kde mu hrozí mučenie. Pričom sťažovateľ má vôľu, či už sám alebo prostredníctvom svojho právneho zástupcu preukázať Ministrovi spravodlivosti SR dôvody na nepovolenie vydania sťažovateľa do Ruskej federácie, avšak k tomu je potrebný predvídateľný čas na zozbieranie potrebnej dokumentácie a prípravu súvisiacej právnej argumentácie... Podstatnou okolnosťou pre posúdenie tejto ústavnej sťažnosti ako jediného efektívneho opravného prostriedku je skutočnosť, že - ako vyplýva zo znenia Trestného poriadku - minister nemá zákonnú povinnosť nepovolit' vydanie, ak hrozí sťažovateľovi mučenie či trest smrti v Ruskej federácii, avšak len tak môže urobiť z dôvodov uvedených v zákone.“.

V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľ po právnej analýze čl. 3 dohovoru a čl. 16 ods. 2 ústavy predložil argumenty, ktoré podľa jeho tvrdenia preukazujú dôvodnosť obáv z porušenia jeho práva nebyť mučený ani podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu, ako aj obáv z porušenia práva nebyť vystavený uloženiu či vykonaniu trestu smrti v prípade vydania do Ruskej federácie. Ide o argumenty, ktoré vychádzajú z dokumentov a článkov analyzujúcich a hodnotiacich situáciu v Ruskej federácii z posledného obdobia získané najmä z internetových zdrojov.

Vo vzťahu k problematike podmienok výkonu väzby v Ruskej federácii sťažovateľ v sťažnosti poukazuje na:

a) Správu Ministerstva zahraničných vecí USA o dodržiavaní ľudských práv z 11. marca 2008 (preklad z anglického originálu „US Department of State, Country Report on Human Rights Practices, 11 March 2008“), dostupná na internete:

<http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2007/100581.htm>.

b) Článok „Ruské väzenské peklo pre Čečencov“ zaznamenaný Institute for war and Peace Reporting 7. februára 2007 (preklad z anglického originálu „Russian Prison Hell for

Chechens“), dostupný na internete:

<<http://www.iwpr.net/?p=crs&s=f&o=329162&apc%20state=henpcrs>>.

Vo vzťahu k problematike hrozby uloženia, resp. výkonu trestu smrti v Ruskej federácii sťažovateľ v sťažnosti poukazuje na:

a) Článok „*Trest smrti - Rusko: Duma ponecháva trest smrti*“ z novembra 2007, publikovaný tlačovou agentúrou Inter Press Service (preklad z anglického originálu), dostupný na internete: <<http://ipsnews.net/news.asp?idnews=40145>>.

b) Podklady získané z internetových stránok Legislation Online (preklad z anglického originálu), dostupné na internete:

<<http://www.legislationline.org/?jid=42&less=false&tid=144>>, týkajúce sa aktuálnych otázok súvisiacich s trestom smrti v Ruskej federácii po zavedení moratória na jeho výkon prezidentským dekrétom č. 724 z roku 1996, ktoré Štátna дума 15. novembra 2006 predĺžila do začiatku roka 2010.

c) Článok BBC News „Rusko suspenduje trest smrti“ z 2. februára 1999 (z anglického originálu „BBC News, Russia suspends death penalty, 2 Feb 1999“), dostupný na internete: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/270713.stm>>.

Sťažovateľ zastáva názor, že najvyšší súd uznesením sp. zn. 4 Tost 9/2008 zo 4. septembra 2008 porušil jeho základné právo podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a jeho právo podľa čl. 3 dohovoru, a preto na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie vydal tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľa nebyť mučený ani podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu vyplývajúce z čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 16 ods. 2 Ústavy SR rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tost 9/2008 zo 4. septembra 2008 o prípustnosti vydania A. Š. Č. porušené bolo.

2. Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tost 9/2008 zo 4. septembra 2008 o prípustnosti vydania A. Š. Č. do Ruskej federácie sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

3. *Ústavný súd zakazuje Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky a Ministrovi spravodlivosti Slovenskej republiky, aby pokračovali v porušovaní práv sťažovateľa vyplývajúcich z čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 16 ods. 2 Ústavy SR ako aj z čl. 1 protokolu č. 6 k Dohovoru, a to najmä takým konaním, ktorého dôsledkom je povolenie vydania A. Š. Č. do Ruskej federácie, pretože v prípade vydania A. Š. Č. do Ruskej federácie, A. Š. Č. skutočne hrozí zaobchádzanie nezlučiteľné s čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 16 ods. 2 Ústavy SR, ako aj čl. 1 protokolu č. 6 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.*

4. *Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu.“*

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 331/08-34 zo 17. októbra 2008 ju prijal na ďalšie konanie a zároveň odložil vykonateľnosť namietaného uznesenia najvyššieho súdu.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval podpredsedníčku najvyššieho súdu, aby sa vyjadrila k sťažnosti a zároveň oznámila, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Podpredsedníčka najvyššieho súdu sa k sťažnosti vyjadrila v prípise č. k. KP 8/08-125 zo 7. novembra 2008, v ktorom okrem iného uviedla:

„... Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 4. septembra 2008, sp. zn. 4 Tost 9/2008 nebolo porušené základné právo sťažovateľa A. Š. Č. podľa čl. 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky ani právo podľa čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Argumentácia obsiahnutá v odôvodnení uvedeného uznesenia (s. 13 - 24) nielen z hľadiska § 501 Tr. por., ale aj z hľadiska podmienok uvedených v § 510 ods. 2 Tr. por. jednoznačne vyvracia dôvody sťažnosti.

Preto navrhujeme, aby Ústavný súd Slovenskej republiky sťažnosť A. Š. Č. ako neopodstatnenú odmietol.

Zároveň oznamujeme, že netrváme na ústnom pojednávaní o prijatej sťažnosti a zberný spis najvyššieho súdu, sp. zn. 4 Tost 9/2008 pripájame.“

Ústavný súd zaslal vyjadrenie podpredsedníčky najvyššieho súdu právnemu zástupcovi sťažovateľa na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska a zároveň ho vyzval, aby oznámil, či trvá na ústnom pojednávaní vo veci.

Právny zástupca sťažovateľa v odpovedi na výzvu ústavného súdu uviedol, že trvá na ústnom pojednávaní vo veci, pričom k vyjadreniu podpredsedníčky najvyššieho súdu nezaujal stanovisko.

Vzhľadom na oznámenie právneho zástupcu sťažovateľa ústavný súd nariadil vo veci sťažovateľa verejné ústne pojednávanie na 26. február 2009 o 10.00 h.

V súvislosti s prípravou ústneho pojednávania ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby sa vyjadril, či sťažovateľ bude požadovať na účely ústneho pojednávania tlmočníka. Právny zástupca sťažovateľa oznámil, že sťažovateľ požaduje tlmočníka, a zároveň uviedol, že aj keď rodným jazykom sťažovateľa *„... je čečenský jazyk, bez problémov sa však dorozumie aj v jazyku ruskom“*. Na tomto základe ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 331/2008-64 z 5. februára 2009 ustanovil na účely ústneho pojednávania tlmočníka PhDr. L. P.

Z podania právneho zástupcu sťažovateľa doručeného ústavnému súdu 2. februára 2009 vyplýva, že sťažovateľ podal vo svojej veci 8. septembra 2008 Európskemu súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) žiadosť o nariadenie predbežného opatrenia podľa Pravidla 39 Rokovacieho poriadku ESLP, ktorú doplnil podaním z 10. septembra 2008. Právnomu zástupcovi sťažovateľa bola v tejto súvislosti doručená odpoveď tajomníka štvrtej sekcie ESLP z 10. septembra 2008 o nariadení predbežného opatrenia, z ktorej vyplýva, že po preskúmaní žiadosti predseda sekcie rozhodol o nariadení predbežného opatrenia a súčasne nariadil Slovenskej republike nevydať sťažovateľa do Ruskej federácie, s tým, že účinnosť

tohto predbežného opatrenia skončí dva týždne po vydaní konečného rozhodnutia ústavného súdu v danej veci.

Na verejnom ústnom pojednávaní konanom 26. februára 2009 sa zúčastnil sťažovateľ a jeho právny zástupca. Podpredsedníčka najvyššieho súdu listom z 3. februára 2009 požiadala o ospravedlnenie neúčasti zástupcu najvyššieho súdu na verejnom ústnom pojednávaní.

Po otvorení verejného ústneho pojednávania predseda senátu udelil slovo právnenému zástupcovi sťažovateľa, ktorý v úvodnej časti svojho vystúpenia uviedol, že sťažovateľ trvá na svojej sťažnosti podanej ústavnému súdu, pričom zdôraznil, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu bolo podľa jeho názoru porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 16 ods. 2 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 3 dohovoru, pričom po vydaní sťažovateľa do Ruskej federácie by bol porušený aj čl. 1 Protokolu č. 6 k dohovoru, ako aj čl. 6 dohovoru.

V ďalšej časti svojho vystúpenia sa právny zástupca sťažovateľa zamerl na problematiku diplomatických záruk, ktoré boli v posudzovanej veci poskytnuté GP RF, a zdôraznil, že *„Existencia samotných diplomatických záruk... nemôže byť považovaná za dostačujúcu, je potrebné aj napriek tomu dôsledné preskúmanie situácie v krajine bez ohľadu na tieto uvedené záruky“*. V tejto súvislosti poukázal na 15. Všeobecnú správu Výboru Rady Európy na zabránenie mučenia z 22. septembra 2005, v ktorej sa uvádza, že *„rastú obavy, že používanie diplomatických záruk v skutočnosti obchádza zákaz mučenia a zlého zaobchádzania...“* (text uvedenej správy dostupný na internete: <www.cpt.coe.int>, pozn.), ako aj stanovisko Komisarára Rady Európy pre ľudské práva Thomasa Hammagerga *„Mučenie nemôže byť nikdy akceptované“* z 27. júna 2006 (dostupné na internete: <www.coe.int/t/commissioner/viewpoints/060626_EN.asp>, pozn.), v ktorom sa okrem iného uvádza, že *„Diplomatické záruky, prostredníctvom ktorých sa prijímajúce štáty zaväzujú, že nebudú mučiť konkrétnych jednotlivcov ak budú vrátení, nie sú žiadnou prípadne odpoveďou na dilemu, či vyhostiť alebo vydať osobu do krajiny, kde dochádza k mučeniu. Takéto záväzky nie sú vierohodné a ukázali sa ako neefektívne v dobre zdokumentovaných prípadoch...“*.

Svoje výhrady k otázke dôveryhodnosti záruk poskytnutých GP RF v prípade sťažovateľa jeho právny zástupca dokladoval v ďalšej časti vystúpenia s odkazom na „niekoľko správ z rôznych zdrojov“, konkrétne „Správu Human Rights Watch z 11. novembra 2006“ obsahujúcu informácie o rozšírenej praxi mučenia v Čechenskej republike, „Správu Ministerstva zahraničných vecí USA o dodržiavaní ľudských práv z 11. marca 2008“, „Správu Výboru Rady Európy na zabránenie mučenia z 13. marca 2007“ (zo zistení ústavného súdu vyplýva, že ide o vyhlásenie označeného výboru o mučení a neľudskom alebo ponižujúcom zaobchádzaní v Čechenskej republike Ruskej federácie dostupné na internete:

http://www.radaeuropy.sk/swift_data/scripts/search/search.php?text=komis%E1r+pre+%BEudsk%E9+pr%E1va&page=6, pozn.).

Právny zástupca sťažovateľa poukázal tiež na Výročnú správu Európskeho súdu pre ľudské práva za rok 2008, z ktorej vyplýva, že práve v Ruskej federácii dochádza najčastejšie k porušovaniu čl. 3 dohovoru, konkrétne išlo o 70 rozhodnutí ESLP (vychádzajúc z tejto správy ústavný súd upresňuje, že z 244 vecí rozhodnutých v roku 2008, ktoré sa týkali Ruskej federácie, sa v 233 rozhodnutiach konštatovalo porušenie najmenej jedného článku dohovoru, pričom v 7 prípadoch išlo o porušenie zákazu mučenia a v 63 prípadoch zákazu neľudského a ponižujúceho zaobchádzania chránených čl. 3 dohovoru, pozn.).

Vo vzťahu k trestu smrti právny zástupca sťažovateľa poukázal na čl. 1 Protokolu č. 6 k dohovoru, z ktorého vyplýva nielen to, že trest smrti nemôže byť vykonaný, ale aj to, že „nemôže byť ani uložený“, pričom podľa jeho názoru v prípade sťažovateľa zo záruk GP RF vyplýva, že „k uloženiu trestu smrti za určitých okolností prísť môže. To nepopiera vo svojom rozhodnutí ani Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý sa však uspokojil s tým, že tento trest smrti nebude vykonaný... Moratórium ústavného súdu na trest smrti má skôr taký technický charakter ako charakter ochrany ľudských práv, pretože toto moratórium na ukladanie trestu smrti bolo zavedené z dôvodu, že nie sú v Ruskej federácii kompletne ustanovené porotné súdy. Na základe tohto moratória možno ukladať trest smrti až keď budú porotné súdy na celom území Ruskej federácie. Toto je technická otázka, ktorá to rozhodnutie v prípade vydania sťažovateľa, do rozhodnutia jeho veci môže byť vyriešená

a teda by mu mohol byť trest smrti uložený aj napriek tomu, že je teraz moratórium na trest smrti v Ruskej federácii. “.

Právny zástupca sťažovateľa poukázal tiež na to, že obvinenia sťažovateľa „*stojá v podstate na výpovedi jedného človeka A. M. “,* pričom „*... Závodský súd mesta Groznyj vo svojom rozhodnutí z 3. októbra 2007 rozhodol a vo svojom rozhodnutí opísal, že pán M. bol v čase jeho zaistenia od 23. februára 2006 do 1. apríla 2006 sústavne podrobovaný mučeniu a neludskému zaobchádzaniu počas výsluchov keď bol zaistený orgánmi Ruskej federácie. Počas týchto výsluchov, počas ktorých bol mučený aj prišlo k obvineniu sťažovateľa. Domnievame sa, že trestné stíhanie na základe takýchto obvinení nemôže predstavovať alebo nemôže byť základom pre spravodlivý súdny proces, ktorý by čakal sťažovateľa v prípade jeho návratu do Ruskej federácie. Pán M. v súčasnosti podal minulý rok sťažnosť aj na Ruskú federáciu z dôvodu toho, že bol mučený a tieto sú do dnešného dňa, súd o nich nerozhodol. “.*

Na výzvu predsedu senátu právny zástupca sťažovateľa doložil do spisu výňatky z Výročnej správy Európskeho súdu pre ľudské práva za rok 2008, zápisnicu o výsluchu obvineného A. M. M. z 26. februára 2006 uskutočnenom hlavným vyšetrovateľom oddelenia vyšetrovania obzvlášť závažných trestných činov - Kancelárie vyšetrovania trestných činov prokuratúry Čečenskej republiky, rozhodnutie sudcu Zavodského súdu mesta Groznyj z 3. októbra 2007 a preklad dokumentu „Russian Justice Initiative“ z 15. augusta 2008 adresovaného najvyššiemu súdu.

Predseda senátu následne udelil slovo sťažovateľovi, ktorý vo svojom vystúpení uviedol:

„Chcel by som ešte toľko dodať k tomu, ja nie som žiaden bandita, ja som sedel doma, keď prišli k nám Rusi. V roku 2000 som bol doma, videl som ako zabíjajú našich ľudí, ja som bol doma v tom čase, zatvorili, zablokovali všetky cesty, ktoré viedli k nám do našej dediny, pustili na nás bomby a strieľali na nás celý čas. V tom čase, počas týchto bombových útokov, keď sme už vyťahovali našich mŕtvych z pivníc a suterénov a oni to videli, ako to robíme, aj v tom čase aj keď sme robili tieto záchranné práce, teda chceli sme vyslobodiť našich mŕtvych, naďalej ešte nás bombardovali. Ťažko som bol tam zranený, prišiel som o jedno oko, asi 800 ľudí, absolútne nevinných ľudí, v tom čase zabili. Väčšinou to boli ženy a deti, podpálili celý náš dom, čo pred štyridsiatimi rokmi sme vybudovali, ani

v tom čase som ešte nebojoval, sedel som stále doma. Ja som sa vyliečil zo svojich zranení a začal som, teda znova, budovať náš dom, ktorý nám rozbomardovali a rozbili, a po celej Čečenskej republike potom znova začali tieto útoky, prišli autami, nákladiakmi, zamaskovaní, brali teda a unášali absolútne nevinných ľudí aj v noci z dediny. Mal som teda čakať doma a čakať, že ma zabijú tiež? Tých ľudí, ktorých odviekli so sebou o tri štyri dni, našli potom mŕtvych pri dedine, mučili ich, nič nám neostávalo, nemali sme na výber, len ísť do boja a bojovať. Každý boží deň odviekli niekoho z našej dediny, mučili ho, priznal aj to potom, čo nikdy neurobil. Nie je to pravda, že som zavraždil pracovníkov ministerstva, nikdy som nikoho nezavraždil, ani by som to nedokázal urobiť. Vo vojne som prišiel o svojich priateľov a blízkych, ja nikoho neobviňujem, vo vojne to tak beží, to je vojna, tam sa strieľa, proste tam sú obeť. Keď mňa obviňujú z banditizmu, kto potom zažaluje P., nášho prezidenta? Ja hovorím v podstate o svojej dedine, nie ani o celej Čečenskej republike, 800 ľudí za jeden deň, absolútne nevinní, malé deti tam boli zavraždené. Čo mám robiť, keď prídu k nám, zabijajú našich? Mám sedieť doma a čakať nečinne? Ja som nechcel povedať, že všetci Čečenci sú dokonalí, samozrejme, sú tam banditi, ja som sa nepredával, teda som nerobil tieto veci za peniaze. Ja jednoducho za svoj národ, za svoju vlasť som konal. Aj keby ma vydali do Ruska, keby tam boli také súdy, ako sú na Slovensku, ja by som tam išiel sám. Viem, že tam to je ináč a prokuratúra ma odsúdi a budem musieť priznať aj to, čo som nikdy neurobil. Nikto nevydrží tieto mučenia a nikto nezabráni tomu, prvý, druhý deň to sa jednoducho nedá tomu zabrániť a nikto to ani nevydrží. Samozrejme, ja podpíšem všetko, aj priznanie, a chalan, ktorý teda svedčil tiež v podstate len pod nátlakom, podpísal, následkom mučenia, ja som bojoval v podstate, jediný normálny človek u nás bol A. M., náš prezident, ktorého sme si mohli vážiť. A potom už ako zomrel, s nikým, s B. som nechcel mať nič spoločné. Tam to už boli len poťahovačky, tam už nešlo o nezávislosť republiky, tam boli v hre už len peniaze. Na základe čoho ma obviňujú ako z lúpeže, Š. poznám, to je jediný, ktorého tam poznám, on tiež so mnou bojoval, zabili mu matku, ženu, bratranca, keď bombardovali dedinu, on je môj sused, už neostávalo nič iné, len ísť do boja. Vyhostili ho, vrátil sa do Ruska, nevedel, že ho tam obviňujú. Priznal sa ku všetkému, mučili ho, aj z pomsty by mňa zabili policajti v base, keby ma tam videli, z pomsty už nemám šancu prežiť, lebo som bojoval, bol som v podstate vo vojne ako vojak, nemám šancu prežiť. Ďakujem to je všetko.“

V záverečnom slove právny zástupca sťažovateľa opätovne uviedol, že trvá na sťažnosti a žiada ústavný súd, aby z dôvodov uvedených v sťažnosti, ako aj vyjadrených v priebehu ústneho pojednávania rozhodol o nej tak, ako je navrhnuté v petite sťažnosti.

Sťažovateľ v záverečnom slove okrem iného uviedol:

„Jediné čo môžem dodať k tomu, keď ma vydajú do Ruska, určite ma nebudú súdiť spravodlivo. Budú ma mučiť, prinútiť ma k tomu, aby som sa priznal aj k tomu, čo som nikdy nespravil... Ja z basy nikdy už živý nevyjdem, v priebehu troch mesiacov budem mŕtvy. A nikto ani nezistí, čo sa so mnou stalo, ako som zomrel. To je všetko, čo môžem k tomu.“

II.

II.1 Všeobecné východiská pre rozhodovanie ústavného súdu

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti a prednesenej v priebehu ústneho pojednávania, ako aj predloženej dokumentácie zastáva názor, že najvyšší súd uznesením sp. zn. 4 Tost 9/2008 zo 4. septembra 2008 porušil jeho základné právo podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 3 dohovoru, a navrhuje, aby ústavný súd v náleze najmä vyslovil, že najvyšší súd namietaným uznesením porušil ním označené práva, a zároveň zrušil toto uznesenie najvyššieho súdu a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

Najvyšší súd zastáva názor, že označené práva sťažovateľa neboli porušené, jeho sťažnosť hodnotí ako neopodstatnenú, pričom sa odvoláva na argumentáciu obsiahnutú v odôvodnení namietaného uznesenia.

Pre posudzovanie sťažnosti sťažovateľa sú relevantné východiská, ktoré ústavný súd štandardne uplatňuje vo svojej judikatúre pri rozhodovaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Vychádzajúc zo svojho ústavného postavenia ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) ústavný súd v súvislosti s uplatňovaním svojich právomocí ustanovených v čl. 127 ústavy vo svojej stabilizovanej judikatúre zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecným súdom bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

Do sféry konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 78/05) patrí tiež právny názor, podľa ktorého všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprocené princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. O prípadnom porušení základného práva hmotného charakteru by bolo možné uvažovať len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprocených princípov vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením (m. m. napr. IV. ÚS 326/07).

V posudzovanom prípade sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a tiež práva podľa čl. 3 dohovoru, pričom v bode 3 petitu zároveň navrhuje, aby ústavný súd najvyššiemu súdu a ministromi spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „minister spravodlivosti“) zakázal pokračovať v porušovaní nielen týchto jeho práv, ale aj jeho práva podľa čl. 1 Protokolu č. 6 k dohovoru, podľa ktorého „Trest smrti sa zrušuje. Nikoho nemožno na takýto trest odsúdiť ani popraviť.“.

Základné právo podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a tiež právo podľa čl. 3 dohovoru a právo podľa čl. 1 Protokolu č. 6 k dohovoru sú nesporne práva hmotného charakteru, pričom sťažovateľ nenamieta ich porušenie rozhodnutím najvyššieho súdu v spojení s porušením niektorého z jeho procesných práv garantovaných mu ústavou. Na druhej strane ústavný súd už v konaní sp. zn. II. ÚS 111/08 uviedol, že tak základné právo podľa čl. 16 ods. 2 ústavy, ako aj právo podľa čl. 3 dohovoru majú vo svojom obsahu zahrnuté aj procesné komponenty. Ústavný súd v súvislosti s posudzovaným prípadom k tomu dodáva, že procesné zložky oboch označených práv vystupujú do popredia zvlášť v prípadoch, ak k porušeniu týchto práv došlo (malo dôjsť) v konaní o vydaní osoby do cudziny (extradičnom konaní), vzhľadom na potenciálne negatívne dôsledky rozhodnutia príslušného orgánu verejnej moci na osobnú sféru sťažovateľa, ktorá je chránená prostredníctvom týchto práv. Tento záver potvrdzuje aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva zakladajúca právnu zodpovednosť vydávajúceho štátu (resp. jeho príslušného orgánu) aj za zásah do sťažovateľovho práva podľa čl. 3 dohovoru, ku ktorému následne (po vydaní) dôjde v štáte, do ktorého bol vydaný (k tomu podrobnejšie v časti II.3 odôvodnenia tohto nálezu, pozn.).

V priebehu ústneho pojednávania právny zástupca sťažovateľa navrhol rozšíriť sťažnosť aj o námietku porušenia čl. 6 dohovoru. Ústavný súd tento návrh odmietol s poukazom na § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), z ktorého vyplýva, že súčasťou uznesenia o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie je aj vymedzenie rozsahu, v ktorom sa sťažnosť prijíma na ďalšie konanie. Preto v ďalšom štádiu konania

ústavný súd konal o sťažnosti len v rozsahu, v akom bola prijatá na ďalšie konanie. Zároveň ale zohľadňoval svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej ústava predstavuje právny celok, a preto každé ustanovenie ústavy treba interpretovať a uplatňovať v nadväznosti na iné normy ústavy, pokiaľ existuje medzi nimi príčinná súvislosť (II. ÚS 48/97), z čoho vyplýva, že ustanovenia ústavy treba vysvetľovať a uplatňovať vo vzájomnej súvislosti všetkých relevantných noriem (m. m. napr. II. ÚS 31/97, PL. ÚS 13/97, I. ÚS 53/01). Vychádzajúc z toho ústavný súd pri posudzovaní namietaného uznesenia, ktorým malo byť porušené sťažovateľovo základné právo podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 3 dohovoru, považoval za potrebné prihliadať aj na to, či najvyšší súd zohľadňoval pri svojom rozhodovaní aj požiadavky vyplývajúce z ústavnoprocených princípov vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy.

II.2 Skutkový stav

Zo sťažnosti a z jej príloh, ako aj spisovej dokumentácie krajského súdu a najvyššieho súdu ústavný súd zistil najmä tieto skutkové okolnosti, ktoré považoval za relevantné na rozhodovanie o sťažnosti sťažovateľa:

1. O vydanie sťažovateľa do Ruskej federácie požiadala Generálna prokuratúra Ruskej federácie žiadosťami z 20. apríla 2006 a 8. septembra 2006 adresovanými ministromi spravodlivosti, a to pre trestné činy banditizmu podľa čl. 2 a čl. 209, siahnutia na život vojenských osôb podľa čl. 317, lúpeže podľa čl. 162 č. 3, krádeže zbrane skupinou osôb podľa písm. b) č. 4, čl. 226 Trestného zákona Ruskej federácie, ktorých sa mal dopustiť tak,

„že sa zapojil do činnosti ozbrojenej skupiny operujúcej na území Čečenskej republiky, vyzbrojenej rôznymi zbraňami, výbušnami, nábojmi, dopravnými a komunikačnými prostriedkami, ktorá mala za cieľ organizovanie ozbrojeného odporu voči federálnym vojskám, útoky na občanov a vojenské osoby, pričom ako člen bandy (ozbrojenej skupiny) dňa 25. 6. 2001 v meste Groznyj na ul. Abuchovova podľa vopred pripraveného dohovoru so skupinou ďalších osôb zavraždil pracovníkov ministerstva vnútra M. M. M. a A. M. P. Dňa 27. 4. 2005 asi o 23.00 hod. v Groznom uzatvoril dohodu s ďalšími osobami o zabránení majetku vedúceho sekretariátu informačného oddelenia, vyplácania kompenzácií pri vláde Čečenskej republiky R. G. E. a dňa 28.4.2005 prišli do

domu uvedenej osoby, kde A. Š. Č. aj s ďalšou osobou vonku dávali pozor a sledovali situáciu a ďalšie 4 osoby prezlečené do uniformy s maskami na tvári a ozbrojení so zbraňami vnikli do domu, kde napadli G. J. E. (otca R. E.) a jeho syna R. a s použitím hrozby použitia zbrane žiadali odovzdať zbrane a peniaze a prezradenie miesta pobytu R. G. E. a vynútili si vydanie 3.700 amerických dolárov, mobilné telefóny zn. Nokia a Sony Ericsson, 2 nože, parfumeriu a dvojhlavňovú brokovnicu, čím spôsobili škodu 154.260 rubľov. Po čine si peniaze rozdelili a zbraň zahodili do rieky. Dňa 13. 5. 2005 uzatvoril zločineckú dohodu s ďalšími osobami o zabratí majetku L. Ž. S. a po príchode do dediny Gojty maskovaní maskami s prierezmi na oči a ozbrojení zbraňami vnikli do domu, L. Ž. S. zvalili na zem, zviazali mu ruky a nohy a žiadali ho o vydanie peňazí, zlata a cenností, čo aj poškodený urobil a odovzdal im dva mobilné telefóny zn. Samsung, 1 telefón zn. Siemens, zlaté predmety a peniaze, všetko v hodnote 198.286 rubľov.“

Obsahom žiadosti o vydanie boli aj záruky GP RF ako ústredného orgánu Ruskej federácie vo veciach vydávania, že na vyžiadanej osobe nebude v prípade jej vydania vykonaný trest smrti (v prvej žiadosti), resp. že nebude potrestaný trestom smrti (v druhej žiadosti). Zástupca GP RF v nich uviedol, že rozhodnutím Ústavného súdu Ruskej federácie je zavedené moratórium na trest smrti. Poukázal na to, že Ruská federácia podpísala dodatkový protokol týkajúci sa trestu smrti a je viazaná medzinárodnými záväzkami o nepoužiteľnosti trestu smrti, a zároveň sa zaručil, že vyžiadanej osobe budú v Ruskej federácii poskytnuté všetky možnosti ochrany, teda pomoc advokátov, a že nebude vystavená mučeniu ani surovým, neľudským a ľudskú dôstojnosť ponižujúcim formám zaobchádzania alebo trestu v zmysle čl. 3 dohovoru a že nebude súdená špeciálnym súdom. V ďalšom liste z 19. septembra 2006 adresovanom ministrovi spravodlivosti GP RF svoju garanciu spresnila tak, že v prípade, ak vyžiadanej osobe bude „stanovený“ trest smrti, tento nebude vykonaný.

2. Krajská prokuratúra na základe žiadosti GP RF podala 28. mája 2008 návrh na vydanie rozhodnutia o prípustnosti vydania sťažovateľa na trestné stíhanie do Ruskej federácie. Krajský súd ako súd prvého stupňa o návrhu krajskej prokuratúry na verejnom zasadnutí 1. júla 2008 uznesením sp. zn. 3 Ntc 2/2006 rozhodol tak, že vydanie sťažovateľa

do Ruskej federácie nie je prípustné, pričom v odôvodnení tohto uznesenia okrem iného uviedol:

„... Ruská federácia, ako členský štát Rady Európy podpísala 6. dodatkový protokol o zákaze trestu smrti k Dohovoru o ľudských právach a základných slobodách, no ako jediný členský štát tento protokol stále neratifikovala a teda nie je ním viazaná.

Kedže podľa Trestného zákona Ruskej federácie možno uložiť za trestný čin siahnutia na život vojenských osôb podľa článku 317 trest smrti, nepovažoval krajský súd záruky Ruskej federácie, že A. S. Č. nebude potrestaný trestom smrti za dostatočné. Z takéhoto znenia možno spoľahlivo vyvodiť iba to, že trest smrti nebude na ňom vykonaný a to vzhľadom na moratórium na trest smrti. Nedostatočné je aj vyjadrenie dožadujúcej strany, že s trestom smrti sa u A. Š. Č. nepočíta a pochybnosti o neuložení trestu smrti vyvoláva aj záruku dožadujúcej strany z 20. 4. 2006, podľa ktorej na A. Š. Č. nebude vykonaný trest smrti.

Z uvedeného je teda zrejmé, že riziko, resp. hrozbu uloženia trestu smrti A. Š. Č. v prípade jeho vydania dožadujúcej strane nemožno vylúčiť a navyše ani štátne orgány Ruskej federácie sa nemôžu objektívne zaručiť za to, že mu takýto trest nebude uložený súdom, ktorý by mal byť nezávislým od štátnej moci.

Podľa správ Amnesty International z roku 2006 a 2007 v Trestnom zákone Ruskej federácie absentuje definícia mučenia, jej zákony a smernice zablokovali zadržaným osobám prístup k právnikom a príbuzným, existujú početné a trvalé tvrdenia o mučení, zlom zaobchádzaní, sú hodnoverné správy o neoficiálnych miestach zadržania, násilných zmiznutiach, únosoch a mučení. Výbor OSN proti mučeniu vyjadril obavy o systém výkonu úradu sudcov a jeho dopad na nezávislosť súdnictva.

Aj keď dožadujúca strana proklamovala, že sa zaručuje, že podľa smerníc medzinárodného práva budú v Ruskej federácii A. Š. Č. poskytnuté všetky možnosti ochrany, pomoc advokátov, nebude vystavený mučeniu ani surovým, neľudským a ľudskú dôstojnosť ponižujúcim formám zaobchádzania, vzhľadom na zistenia AI z nedávnej minulosti o mučení, neposkytnutí obvineným osobám prístup k právnikom, hrozí A. Š. Č., že v prípade vydania bude mučený a nedostane sa mu spravodlivého súdneho procesu.“

3. Prokurátorka krajskej prokuratúry podala proti predmetnému uzneseniu sťažnosť, v ktorej žiadala, aby najvyšší súd napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a sám rozhodol, že vydanie sťažovateľa na trestné stíhanie do Ruskej federácie je prípustné, pričom v odôvodnení sťažnosti okrem iného uviedla, že krajský súd *„dostatočne neprihliadol na opakované záruky ruskej strany vo vzťahu k uloženiu trestu smrti a najmä jeho vykonania v prípade, že by súd takýto trest uložil... Stanovisko súdu k opakovaným zárukám ruskej strany bezdôvodne znižuje váhu týchto oficiálnych stanovísk, podceňuje ich a na strane druhej nekriticky preceňuje vyjadrenia iných orgánov monitorujúcich situáciu v oblasti dodržiavania ľudských práv, hoci ide iba o všeobecné a nie príliš presvedčivé vyjadrenia.“*. Podľa prokurátorky krajskej prokuratúry krajský súd tiež *„nedostatočne akcentuje závažnosť trestnej činnosti, pre ktorú ruská strana žiada o vydanie... Ide o rozsiahlu trestnú činnosť, z ktorej najzávažnejšou je dvojnásobná vražda pracovníkov ministerstva vnútra, teda ochrancov práva a verejného poriadku. V tejto súvislosti sú dôležité aj okolnosti, za ktorých bola trestná činnosť spáchaná, nešlo o žiadny bojový konflikt. Ale o ozbrojenú akciu organizovanej skupiny, zameranú na priamu fyzickú likvidáciu príslušníkov polície.“*.

4. O sťažnosti prokurátorky krajskej prokuratúry rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 4 Tost 9/2008 zo 4. septembra 2008 tak, že zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a súčasne vyslovil, že *„vydanie vyžiadanej osoby... (sťažovateľa, pozn.) ... na trestné stíhanie do Ruskej federácie pre skutky právne posúdené ako trestný čin banditizmu podľa č. 2, článku 209, siahnutia na život pracovníka orgánu právnej ochrany podľa článku 317, lúpeže podľa článku 162 č. 3 a krádeže zbrane skupinou osôb podľa písm. b) č. 4 článku 226 Trestného zákonníka Ruskej federácie, ktoré mal spáchať tak, že... je prípustné“*.

V relevantnej časti odôvodnenia označeného uznesenia najvyššieho súdu (po popise skutkov, ktoré mal sťažovateľ spáchať a pre ktoré má byť vydaný na trestné stíhanie do Ruskej federácie, a po popise doterajšieho priebehu konania) sa okrem iného uvádza:

«... Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o sťažnosti prokurátorky Krajskej prokuratúry Trnava preskúmal správnosť napadnutého uznesenia nie len z hľadiska podmienok uvedených v § 501 Tr. por., teda neskúmal len dôvody neprípustnosti

vydania podľa tohto ustanovenia, ale aj z hľadiska podmienok uvedených v § 510 ods. 2 Tr. por. (I keď podľa dikcie zákona ich posúdenie prináleží ministrovi spravodlivosti).

Najvyšší súd Slovenskej republiky v tejto súvislosti konštatuje, že v posudzovanej veci žiadny z dôvodov neprípustnosti vydania podľa § 501 Tr. por. nebol splnený, čo napokon správne vyhodnotil aj Krajský súd v Trnave v napadnutom rozhodnutí.

Z dôvodov nepovolenia vydania uvedených v § 510 ods. 2 Tr. por. konštatuje, že dôvod podľa písm. e) tohto ustanovenia splnený nebol, nakoľko dožadujúci štát - Ruská federácia - nežiadal o vydanie vyžiadanej osoby na vykonanie trestu smrti.

Vo vzťahu k dôvodom uvedeným v § 510 ods. 2 písm. a) až písm. d) Tr. por. Najvyšší súd Slovenskej republiky posudzoval dve skupiny otázok, a sice, či

1) za trestný čin, pre ktorý sa vydanie žiada, možno uložiť v dožadujúcom štáte trest smrti, resp. či v prípade, že takýto trest v tomto štáte možno uložiť, sú záruky dožadujúceho štátu, že trest smrti uložený nebude, dostatočné a tieto možno prijať [písm. d)] a s ňou úzko súvisiacu otázku, či vyžiadaná osoba by vzhľadom na jej vek a osobné pomery pri zohľadnení závažnosti trestného činu, z ktorého je obvinená, bola vydaním do cudziny zrejme neprimerane tvrdo postihnutá [písm. c)],

2) je (alebo nie je) dôvodná obava, že trestné konanie v Ruskej federácii by nezodpovedalo zásadám článkov 3 a 6 Dohovoru alebo trest odňatia slobody predpokladaný v tomto štáte by nebol vykonaný v súlade s požiadavkami článku 3 Dohovoru [písm. a)] a s ňou úzko súvisiacu otázku,

či je dôvodná obava, že vyžiadaná osoba by v dožadujúcom štáte bola vystavená prenasledovaniu z dôvodu jej pôvodu, rasy, náboženstva, príslušnosti k určitej národnostnej alebo inej skupine, jej štátneho občianstva alebo pre jej politické názory alebo že by sa z týchto dôvodov zhoršilo jej postavenie v trestnom konaní alebo pri výkone trestu odňatia slobody [písm. b)].

Vo vzťahu k prvej skupine posudzovaných otázok najvyšší súd uvádza nasledovné:

... Z písomných dokumentov priložených k uvedeným žiadostiam vyplýva, že Č. Á. Š. je vyžiadaný (okrem iných) aj pre trestný čin, za ktorý mu podľa Trestného zákonníka Ruskej federácie (jeho článku 317 - Siahnutie na život pracovníka orgánu právnej ochrany) hrozí (alternatívne popri treste odňatia slobody na 12 až 20 rokov a treste odňatia slobody na doživotie) aj uloženie trestu smrti (č. l. 61 spisu).

V súvislosti s hrozbou uloženia trestu smrti v dožadujúcom štáte je potrebné uviesť, že z § 510 ods. 2 písm. d) Tr. por. nevyplýva absolútny zákaz vydania osoby v extradičnom konaní do štátu, ktorého právny poriadok umožňuje uloženie takéhoto trestu a dokonca ani zákaz (resp. nemožnosť) vydania osoby v prípade, že je vyžiadaná dožadujúcim štátom na účely trestného stíhania priamo za trestný čin, pre ktorý trest smrti možno uložiť. Ochrana ústavne zaručeného práva na život a neprípustnosť pozbavenia života a trestu smrti (článok 15 ods. 1 až 3 ústavy) je v extradičnom konaní zabezpečená možnosťou prijatia záruky dožadujúceho štátu, že v prípade vydania vyžiadanej osoby jej trest smrti nebude uložený. Uvedomujúc si, že formálne posudzovanie poskytnutej záruky, podľa ktorého by len jej samotná existencia (písomná deklarácia) mohla viesť k zneužitiu tohto inštitútu dožadujúcim štátom v podobe účelovosti jej poskytnutia sledujúc jediný cieľ - dosiahnutie vydania osoby bez reálnej vôle svoj záväzok, resp, sľub (ktorý záruka predstavuje) dodržať, je potrebné dostatočnosť jej poskytnutia posudzovať materiálne - teda s ohľadom na všetky okolnosti posudzovaného prípadu, ako aj právny aj faktický stav existujúci v dožadujúcom štáte týkajúci sa reálneho ukladania a vykonávania trestu smrti.

Vychádzajúc zo žiadosti Ruskej federácie a správ rôznych subjektov monitorujúcich Ruskú federáciu doložených Vysokým komisárom OSN pre utečencov, Národným úradom v Slovenskej republike (čl. 131 až 148 spisu), ako aj správ doložených občianskym združením Liga za ľudské práva (č. l. 203 spisu) vyplýva, že Ruská federácia je členom Rady Európy, Podpísala dodatkový protokol č. 6 k Dohovoru, ktorým sa zaviazala zrušiť trest smrti, avšak tento doposiaľ neratifikovala, v dôsledku čoho nie je touto povinnosťou medzinárodnoprávne viazaná. Po vstupe do Rady Európy (28. februára 1996) sa zaviazala zaviesť moratórium na popravy a ratifikovať už citovaný dodatkový protokol do troch rokov. I keď protokol doposiaľ neratifikovala, prezident zaviedol (prezidentským dekrétom č. 724) moratórium tak na ukladanie ako aj výkon trestu smrti. Navyše rozsudok Ústavného súdu Ruskej federácie uložil dočasný zákaz trestov smrti 2. februára 1999, pričom 15. novembra 2006 štátna дума rozšírila moratórium na trest smrti na ďalšie tri roky, do začiatku roku 2010. Ruská Ústava garantuje právo na súdne konanie za účasti poroty v prípadoch kedy je potenciálne možné uloženie trestu smrti. V súlade s týmto ustanovením ústavný súd prijal rezolúciu zakazujúcu ukladanie trestu smrti a to do času kým súdne procesy súčasťou poroty nebudú v celej Ruskej federácii riadne zavedené. V čase vydania

rezolúcie boli takéto procesy funkčné len v 9 z 89 ruských obvodov. Až zavedenia týchto procesov v celej krajine odstráni zákaz ústavného súdu na ukladanie trestov smrti (č. l. 207 spisu).

Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že Ruskou federáciou poskytnutú záruku je potrebné posudzovať v kontexte vyššie uvedených skutočností. I keď právny poriadok Ruskej federácie umožňuje uloženie trestu smrti, od roku 1996 sa tento trest v Ruskej federácii nielen že nevykonáva, ale ani neukladá. Ruská federácia je členom Rady Európy a i keď dodatkový protokol č. 6 k Dohovoru neratifikovala, tento podpísala, teda reálne nastolila proces smerujúci k zrušeniu trestu smrti, i keď tento doposiaľ nie je dokončený. Pokiaľ ide o záruku Ruskej federácie formulovanú tak, že na vyžiadanej osobe nebude trest smrti vykonaný, pripúšťajúc tak, že tento jej môže byť uložený, je potrebné si uvedomiť, že žiadosť o vydanie vyžiadanej osoby bolo Slovenskej republike doručené Generálnou prokuratúrou Ruskej federácie (ktorá, ako vyplýva z jej žiadosti, je tým orgánom, ktorému je právnym poriadkom Ruskej federácie táto kompetencia zverená). Pokiaľ sa Ruská federácia deklaruje ako demokratický štát, kde v systéme Štátnych orgánov pôsobia nezávislé súdy, je len logické, že generálna prokuratúra sa nemohla zaviazat' ku konkrétnemu výsledku (budúceho) súdneho konania vyžiadanej osoby... Napokon obdobnú záruku (ohľadne konkrétneho výsledku súdneho konania akémukoľvek cudziemu štátu by nemohlo dať ani Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky ako orgán (výkonnej moci) oprávnený podať žiadosť o vydanie osoby z cudziny podľa nášho právneho poriadku (§ 489 ods. 1 Tr. por.). V týchto intenciách je potom nevyhnutné vykladať záruku dožadujúceho štátu podľa § 510 ods. 2 písm. d) Tr. por. tak, že v prípade vydania vyžiadanej osoby do cudziny, táto pre skutok, pre ktorý je vyžiadaná, nebude pozbavená života, aj keby tejto bol súdom uložený trest smrti, nakoľko jedine záruku tohto obsahu môžu v demokratickom štáte (kde sa uplatňuje základná požiadavka právneho štátu, ktorou je trojdelenie štátnej moci na zákonodarnú, výkonnú a súdnu) dať štátne orgány výkonnej moci. Pokiaľ ide o tvrdenie obhajcu vyžiadanej osoby vo vzťahu k poskytnutej záruke, že Ruská federácia nieje krajinou „ktorej slovu sa dá veriť“ (č. l. 177 až 178 spisu), najvyšší súd len konštatuje, že rozhodovanie súdov Slovenskej republiky nemôže byť založené na emóciách, dojmoch alebo politických názoroch. ... Najvyšší súd preto konštatuje, že na základe v konaní zistených skutočností, neexistuje reálna hrozba, že by vyžiadaná osoba

v súvislosti s trestným stíhaním, na účel ktorého)e vyžiadaná, bola pozbavená života, preto podmienku uvedenú v § 510 ods. 2 písm. d) Tr. por. vyhodnotil tak, že táto nie je splnená.

Rovnako tak nie je splnená ani podmienka uvedená pod písm. c) citovaného ustanovenia, nakoľko za najzávažnejší trestný čin, ktorý je predmetom žiadosti o vydanie (siahnutie na život pracovníka organu právnej ochrany), v zmysle nášho Trestného zákona kvalifikovateľný ako trestný čin úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 1, ods. 2 písm. b), písm. d), písm. e) Tr. zák., za ktorý možno uložiť trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov alebo trest odňatia slobody na doživotie (teda trest podľa nášho Trestného zákona najprísnejší), nemožno hodnotiť vzhľadom na vek, osobné pomery a závažnosť činu za trest „neprimerane tvrdý“ [v zmysle dikcie § 510 ods. 2 písm. c) Tr. por.]. Argumentácia neexistencie trestu smrti v našom právnom poriadku tu taktiež neobstojí. Opačný prístup by vo svojej podstate znamenal vyhnutie sa spravodlivosti v cudzom štáte už len z toho dôvodu, že právny poriadok tohto štátu trest smrti upravuje a umožňuje.

Pri posudzovaní druhej skupiny vyššie vymedzených otázok sa najvyšší súd spravoval nasledovnými úvahami a dospel k týmto záverom:

Vychádzajúc z už vyššie citovaného nálezu ústavného súdu najvyšší súd vo vzťahu k zodpovedaniu otázky, či v danom prípade je dôvodná obava, že trestné konanie v dožadujúcom štáte by nezodpovedalo zásadám článkov 3 a 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd alebo trest odňatia slobody predpokladaný v dožadujúcom štáte by nebol vykonaný v súlade s požiadavkami článku 3 tohto dohovoru, vykonal „test domnienok vážnych dôvodov“, pri ktorom vychádzal zo správ z rôznych zdrojov (obsiahnutých v spise) týkajúcich sa eventuálnej možnosti porušenia uvedených článkov Dohovoru zo strany Ruskej federácie v prípade vydanie vyžiadanej osoby. Vychádzal pritom z kritérií formulovaných v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva, napr. vo veci Saadi v. Taliansko (na ktorú poukázal aj ústavný súd v už vyššie citovanom náleze). Vo vzťahu k článku 3 Dohovoru Európsky súd pre ľudské práva formuloval nasledovné „všeobecné princípy“:

I. Zodpovednosť zmluvných štátov v prípade vydania:

- kde sú podstatné skutočnosti na uverenie, že dotknutá osoby v prípade deportovania čelí skutočnému riziku, že bude vystavená zaobchádzaniu v rozpore s č. 1. 3 Dohovoru, zmluvné štáty majú záväzok nedeportovať túto osobu do danej krajiny,

- *zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania je absolútny, a to bez ohľadu na správanie sa obeť, a preto povaha konania, ktorého sa údajne mal sťažovateľ dopustiť, je irelevantná s ohľadom na účel č. 1. 3,*

II. Podklady slúžiace na určenie rizika vystavenia zaobchádzaniu v rozpore s č. 1. 3 Dohovoru:

- *pri vyhodnotení otázky, či boli preukázané podstatné skutočnosti na uverenie, že je tu skutočné riziko zaobchádzania v rozpore s článkom 3 Dohovoru, súd bude brať ako základ všetky podklady pred ním predložené, alebo, ak je to potrebné, zabezpečí si podklady sám proprio motu,*

- *v zásade je to povinnosť sťažovateľa predložiť dôkazy spôsobilé na preukázanie, že sú tu skutočnosti nasvedčujúce tomu, že v prípade uskutočnenia namietaného úkonu, sťažovateľ bude vystavený skutočnému riziku zaobchádzania v rozpore s článkom 3 Dohovoru. Ak takéto dôkazy predložené sú, je úlohou vlády rozptýliť akékoľvek pochybnosti o tom,*

- *za účelom určenia, či existuje nebezpečenstvo zlého zaobchádzania, súd má povinnosť preskúmať predvídateľné dôsledky vydania sťažovateľa do prijímajúcej krajiny, berúc do úvahy všeobecnú situáciu v krajine a jeho osobnú situáciu,*

- *čo sa týka vyhodnotenia všeobecnej situácie v danej krajine, súd považuje za dôležité informácie, ktoré sú obsiahnuté v aktuálnych správach nezávislých medzinárodných ľudskoprávných organizácií ako je Amnesty International alebo v správach z vládnych zdrojov zahŕňajúc tiež správu z US State Department.*

III. Pojem mučenie a neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie:

- *ak má byť považovaný trest alebo zaobchádzanie ako neľudské alebo ponižujúce, tak s tým súvisiace utrpenie alebo poníženie musí v každom prípade presahovať to nevyhnutné utrpenie alebo poníženie, ktoré je spojené s danou formou legitímneho zaobchádzania alebo trestania,*

- *a účelom zistenia či jednotlivá forma zlého zaobchádzania má byť považovaná za mučenie, je nutné si všímať rozdiel medzi pojmami mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania, ktoré sú obsiahnuté v Článku 3. Tento rozdiel v pojmoch uvedený v danom článku predstavuje, že „za mučenie“ sa považuje len úmyselné neľudské zaobchádzanie spôsobujúce veľmi vážne a kruté utrpenie.*

Prokurátorka Krajskej prokuratúry Trnava spolu s návrhom podľa § 509 ods. 1 Tr. por. predložila súdu písomný materiál UNHCR (Vysokého komisára OSN pre utečencov), Národného úradu v Slovenskej republike obsahujúci informácie o Ruskej federácii z pohľadu rešpektovania, resp. nerešpektovania ľudských práv zaistených osôb, ako aj rizík brániacich jeho vydaniu do Ruskej federácie. Predložený materiál pozostáva zo súhrnu správ rôznych vládnych i mimovládnych organizácií monitorujúcich a hodnotiacich Ruskú federáciu z uvedených hľadísk, pričom pozostáva z troch častí - prvá sa zaoberá konfliktom v severnom Zakaukazsku, druhá medzinárodnými dokumentmi a materiálmi Rady Európy a tretia zaobchádzaním s utečencami, vnútorne vysídlenými osobami a osobami podozrivými zo spáchania trestných činov v Ruskej federácii (č. l. 131 až 148 spisu).

Súčasťou tohto materiálu sú nasledovné správy, resp. výňatky správ a verejne prístupné články...

Obhajca vyžiadanej osoby súdu počas konania predložil Tlačové komuniké č. 6/08 Ústavného súdu Slovenskej republiky (č. l. 186 spisu), zoznam krajín, ktoré ratifikovali dodatkový protokol č. 6 k Dohovoru (č. l. 188 spisu), rozsudok Veľkej Komory Európskeho súdu pre ľudské práva z 28. februára 2008 č. 37201/06 (č. l. 190 spisu), list Amnesty International adresovaný obhajcovi vyžiadanej osoby z 30. júna 2008 (č. l. 194 a 228 spisu), tlačové informácie Ligy za ľudské práva z 24. júna 2008 (č. l. 199 až 216 spisu).

V súhrne možno uviesť, že z vyššie citovaných správ rôznych vládnych i mimovládnych organizácií vyplýva, že dlhodobý konflikt v Čečenskej republike (správy zahŕňajú situáciu od roku 1999 po súčasnosť) medzi vládou Ruskej federácie a čečenskými ozbrojenými skupinami má vo svojej podstate charakter dlhodobého vojenského konfliktu, ktorý je spojený s porušovaním základných ľudských práv zo strany oboch bojujúcich strán - „Konflikt, niekedy charakterizovaný ako vzbura, v Čečensku pokračoval napriek úsiliu znovu nastoliť normálny stav, aj prostredníctvom rozsiahlych projektov pre obnovu. Federálne vojsko, čečenská polícia a bezpečnostné sily bojovali s čečenskými ozbrojenými opozičnými skupinami a federálne vojsko ostreľovalo hornaté oblasti na juhu. Na odplatu, čečenské ozbrojené skupiny napadli policajtov a konvoje federálnych vojsk a umiestnili bomby na autá. Prítomnosť početných polovojenských ozbrojených síl, ich svojvoľné činy a ich nezodpovednosť sťažila určenie totožnosti tých, ktorí sú zodpovední za vážne

porušovanie ľudských práv.“ (správa Amnesty International z 23. mája 2007). Uznesenie Valného zhromaždenia z 15. marca 2006 s názvom „Výbor pre ľudské práva“ pojednáva o „pretrvávajúcom zabíjaní, zmiznutiach a mučení v Čečensku, ako aj o vysokej úrovni beztretnosti a nevyšetrovaní zločinov. Zo svetového prieskumu o utečencoch 2005 Amerického výboru pre utečencov a prisťahovalcov z 20. júna 2005 vyplývajú že „čečenský vzbúrenci tiež napádali civilistov, využívali ich ako ľudské štíty, nútili ich budovať opevnenia a bránili im opustiť Čečensko, Takisto zabíjali etnických Rusov a každého kto im odmietol pomôcť,“

Z ďalšej skupiny správ vyplýva, že Ruská federácia skutočne za situáciu v Čečenskej republike čelí tlaku medzinárodných organizácií zameraných na presadzovanie ľudských práv a základných slobôd na čele s Radou Európy. Parlamentné zhromaždenie Rady Európy v januári 2007 „odsúdilo neúčinné vyšetrovanie a výslednú beztretnosť za porušovanie ľudských práv; represálie voči žiadateľom, ktorí sa obrátili na Európsky súd pre ľudské práva; totálne zlyhanie prísnych bezpečnostných opatrení pre znovu nastolenie právneho poriadku a výslovné zúfalstvo, násilie a nestabilitu“ (pozri č. 144 spisu). Výbor OSN proti mučeniu (6. február 2007) vyjadril „obavy o obzvlášť početné, pretrvávajúce a trvalé obvinenia z mučenia a iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestov spáchaných zamestnancami súdnych orgánov, vrátane zadržovania na polícii.“ Správa Ministerstva zahraničných vecí USA (marec 2008) uvádza: „tlač uvádza, že s väzňami je zle zaobchádzané, že zvyknú byť poranení alebo zomrú počas odňatia slobody vo väzbe.“ Správa Ligy za ľudské práva (č. 210 spisu) uvádza: „podmienky Čečencov držaných v ruských väzniciach sú bežne opisované ako desivé a brutalita voči čečenským väzňom je obrovská.“

Z listu Amnesty International z 30. júna 2008 (č. 1. 228 spisu), ktorý súdu doručil obhajca vyžiadanej osoby vyplývajú konkrétne obavy tejto organizácie z mučenia alebo iného zlého zaobchádzania v prípade jej vydania Ruskej federácii. Svoju obavu opiera o vlastné miestne zistenia (prostredníctvom svojej skupiny Amnesty International Rusko), podľa ktorých pravdepodobná osoba (A. M., resp. M.), na svedectve ktorej je postavené obvinenie Č. A. Š. za vraždu dvoch osôb bola za obdobný skutok v Ruskej federácii odsúdená a obrátila sa na Európsky súd pre ľudské práva s tvrdením, že vo väzení bola mučená a nútená podávať krivé svedectvá, čo je v súlade s výpoveďou vyžiadanej osoby.

Obhajca vyžadanej osoby najvyššiemu súdu ďalej predložil list (najskôr e - mailom 18. augusta 2008, ktorý neskôr doplnil o preklad doručený faxom 25. augusta 2008) Ruskej právnej iniciatívy, v ktorom táto holandská organizácia pre právnu pomoc vyjadrila obdobnú obavu zo zlého zaobchádzania s vyžiadanou osobou v prípade jej vydania do Ruskej federácie. Uviedla, že A. M. je jej klientom a v súvislosti s jeho trestným stíhaním pre skutok súvisiaci so skutkom vyžadanej osoby v tomto extradičnom konaní mal byť mučený, o čom majú svedčiť aj bližšie opísané lekárske správy.

Najvyšší súd Slovenskej republiky vychádzajúc z uvedených správ obsiahnutých v spise konštatuje, že svetovú verejnú politická situácia v Čečenskej republike, ktorá vyhrtila až do ozbrojeného konfliktu, skutočne vážne znepokojila. Pri posudzovaní reálnej hrozby porušenia ľudských práv a základných slobôd obsiahnutých v Dohovore a v Ústave Slovenskej republiky konkrétnej osoby pri trestnom stíhaní v Ruskej federácii je však potrebné vychádzať z konkrétnej situácie - v ktorej sa táto osoba nachádza, ako aj podmienok, za ktorých i e vyžiadaná a nemožno celú otázku možnosti alebo nemožnosti vydania osoby oprieť výlučne o politickú situáciu na časti územia vyžadujúceho štátu a negatívnu kritiku tohto štátu zo strany medzinárodnej verejnosti

Je nepochybné, že Ruská federácia tejto kritike čelí. Súčasne však nie je možné ignorovať aj tú skutočnosť, že kritiku za prípady porušovania ľudských práv a základných slobôd v Čečenskej republike nemožno vzniesť ani nikomu inému ako Ruskej federácii (resp. jej vláde), nakoľko len táto je nositeľom zvrchovanej moci na predmetnom území a teda z pohľadu medzinárodných ľudskoprávných noriem len táto (a nie akékoľvek povstalecké skupiny) zodpovedá za ich dodržiavame, Z uvedeného pohľadu práve Ruská federácia (ako suverénny štát) je legitímna na postupy smerujúce k nastoleniu verejného poriadku na vlastnom území. Samotná takýchto postupov preto nemôže odôvodňovať nevydanie tomuto štátu jeho vlastného skrývajúceho sa na území Slovenskej republiky pred trestným stíhaním a prípadným trestom za trestné činy na území tohto štátu spáchané.

Nie bezvýznamnou pre posúdenie otázky, či vyžadanej osobe hrozí v Ruskej federácii zaobchádzanie, ktoré je v rozpore s článkom 3 Dohovoru, je aj tá skutočnosť, že vyžadajúci štát je členským štátom Rady Európy - medzinárodnej organizácie, ktorej priamym poslaním je ochrana, monitorovanie a presadzovanie ľudských práv. Ruská federácia je súčasne právne viazaná Dohovorom, teda na jej území je zabezpečený aj v Dohovore

upravený mechanizmus ochrany ľudských práv, ktorý predstavuje Európsky súd pre ľudské práva, na ktorý každý občan tohto štátu, v prípade ich (reálneho ale i domnelého) porušenia, môže podať sťažnosť. I keď aj zo správ Rady Európy vyplýva určitá nespokojnosť s dodržiavaním svojich záväzkov zo strany Ruskej federácie, už samotné monitorovanie situácie touto organizáciou a vyššie, uvedený mechanizmus ochrany ľudských práv je potrebné zohľadniť aj v extradičnom konaní v tom zmysle, že neexistuje dôvod na odmietnutie vydania občana Ruskej federácie jeho domovskému štátu.

Pokiaľ ide o obhajobné tvrdenia vyžiadanej osoby, ktorými popiera obvinenia z vraždy dvoch osôb (policajtov) v Groznom v roku 2001, je potrebné uviesť, že predmetom extradičného konania nie je posudzovanie skutkov, pre ktoré je osoba vyžiadaná dožadujúcim štátom z hľadiska možnej pravdivosti (resp. reálnosti) obvinenia, ako aj jeho možnej (tvrdenej) vykonštruovanosti zo strany štátnych orgánov. Súd v extradičnom konaní, okrem toho, že na to nieje oprávnený, nemá ani reálnu možnosť posúdiť hodnovernosť svedka M., na ktorého výpovedi má byť (údajne) obvinenie vyžiadanej osoby z najzávažnejšieho trestného činu založená, a ktorú hodnovernosť táto spochybňuje. Taktiež z indicie vyplývajúcej z predložených listov Amnesty International a Ruskej právnej iniciatívy, že hlavný svedok v procese vyžiadanej osoby (M.) podal sťažnosť na Európsky súd pre ľudské práva, v ktorej má namietat' donútenie svojho priznania, ako aj krivé obvinenia iných osôb mučením zo strany ruských štátnych orgánov, nie je dôkazom o tom, že na vyžiadanej osobe budú tieto metódy použité. Pokiaľ ide o popieranie viny vyžiadanej osoby (i keď ako už bolo uvedené, táto otázka nie je predmetom extradičného konania), najvyšší súd len marginálne poukazuje na to, že vyžiadaná osoba opakovane štátnym orgánom v Slovenskej republike uviedla nepravdu - okrem uvedenia nepravdivého mena a ďalších osobných údajov v azylovom konaní (keď skutočnú identitu priznala až v dôsledku zamietnutia žiadosti o azyl), je to aj popieranie svojej (ak nie účasti tak) minimálne vedomosti o inkriminovanom usmrtení dvoch policajtov v Groznom v roku 2001, keď v konaní Krajského súdu v Bratislave vedenom pod sp. zn. 9 Saz 54/2006 vypovedal, že o inkriminovanej situácii vie, i keď k usmrteniu malo podľa neho dôjsť v dôsledku sebaobrany a nie naplánovanou akciou - pozri č. l. 158 spisu, zatiaľ čo v extradičnom konaní už túto skutočnosť vôbec neuviedol a usmrtenie predmetných dvoch osôb označil za vykonštruované.

Námietky vyžiadanej osoby ohľadne nedôveryhodnosti Ruskej federácie vo vzťahu k splneniu poskytnutých záruk najvyšší súd vyhodnotil ako neopodstatnené. I pri vedomí nedokonalosti kontrolných mechanizmov v tomto smere je potrebné uviesť, že prípadné nesplnenie záruk dožadujúcim štátom nie je celkom nesankcionovateľné. Ak dožadujúci štát poskytnuté záruky nesplní, riskuje stratu dôvery a následnú nespoluprácu dožiadaného štátu v prípade budúcich obdobných žiadostí o vydanie. Práve pri sledovaní splnenia týchto záruk môžu zohrať svoju nezastupiteľnú úlohu mimovládne organizácie vyvíjajúce činnosť v oblasti dodržiavania ľudských práv, ktoré tak môžu poukazovať na zlyhanie príslušného štátu v konkrétnom monitorovanom prípade vyžiadanej osoby. Navyše otázku „dôvery medzi štátmi“ má právo posúdiť minister spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorý (na rozdiel od súdu) môže pri rozhodovaní o povolení vydania vyžiadanej osoby do cudziny vychádzať aj z politických kritérií.

K jednotlivým správam ohľadne hrozby mučenia alebo iných foriem neľudského zaobchádzania je potrebné uviesť, že tieto sú príliš všeobecné a nekonkrétne. V tomto smere sa najvyšší súd stotožnil so sťažnostnou námietkou prokurátorky, podľa ktorej tieto správy krajský súd nekriticky precenil. V kontexte záruk, ktoré poskytla Ruská federácia Slovenskej republike, ako aj jej členstva v Rade Európy spojeného s monitoringom jednak zo strany Rady Európy, ale aj iných vládnych či mimovládnych organizácií, najvyšší súd nemal dôvod pochybovať, že trestné stíhanie vyžiadanej osoby bude prebiehať v súlade s Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd a len všeobecne vyjadrené pochybnosti nemôžu odôvodňovať záver opačný.

Najvyšší súd napokon považuje za potrebné poznamenať, že účelom extradičného konania nie je poskytovať občanovi cudzieho štátu ochranu pred trestným stíhaním alebo trestom, ktoré mu hrozia v jeho domovskom štáte, a tým mu napomáhať uniknúť pred spravodlivosťou. Ochrana poskytovaná osobám nachádzajúcim sa na území Slovenskej republiky ľudskoprávnymi normami, ktoré sú obsahom jej právneho poriadku, nemôže byť zneužitá na uvedený cieľ a samotná nepriaznivá politická situácia v domovskom štáte cudzinca nemôže byť dôvodom na zbavenie sa trestnej zodpovednosti za trestné činy v tomto štáte spáchané.

Súčasne je potrebné si uvedomiť i to, že aj Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd nechráni osoby len pred mučením alebo podrobením neľudskému

alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu (čl. 3), ale v jeho prvej hlave upravuje aj iné práva a slobody, ako sú právo na život (čl. 2) alebo právo na slobodu a bezpečnosť (čl. 5), ktoré boli „extradičnými trestnými činmi“ porušené alebo ohrozené (napr. u poškodených usmrtených policajtov M. a P. alebo R. G. E. a členov jeho rodiny, ktorí sa stali obeťami lúpežného prepadnutia). Reálne uplatnenie týchto práv poškodených možno v súčasnosti naplniť len v podobe rozvinutia procesu trestného stíhania osôb, ktoré sú za ich porušenie alebo poškodenie zodpovedné, pričom zohľadňujúc čas a región spáchania skutkov, ako aj špecifickosť „rusko - čečenského konfliktu“, možno dôvodne predpokladať, že nevydaním A. Č. Š. Ruskej federácii by došlo k nadmernému sťaženiu a pravdepodobne až znemožneniu uvedené trestné činy náležite zistiť a ich páchatel'ov spravodlivo potrestať. Jeho nevydanie by tak spôsobilo nevyváženosť (nerovnováhu) medzi vyššie citovanými Dohovorom chránenými právami a slobodami.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, nezistiac, že by boli splnené dôvody neprípustnosti vydania vyžiadanej osoby do cudziny podľa § 501 Tr. por., ako aj § 510 ods. 2 Tr. por., preto sťažnosťou prokurátorky napadnuté uznesenie krajského súdu podľa § 509 ods. 5 Tr. por. zrušil a sám uznesením rozhodol, že vydanie Č. A. Š. na trestné stíhanie do Ruskej federácie pre skutky uvedené vo výroku tohto rozhodnutia je prípustné...»

II.3 Relevantná právna úprava a dotknutá judikatúra ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

Sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a svojho práva podľa čl. 3 dohovoru.

Podľa čl. 16 ods. 2 ústavy nikoho nemožno mučiť ani podrobiť krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Podľa čl. 3 dohovoru nikoho nemožno mučiť alebo podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

K porušeniu označených práv sťažovateľa malo dôjsť v extradičnom konaní, resp. konaní o vydaní osoby zo Slovenskej republiky do cudziny, ktoré je upravené v druhom diele druhej hlavy piatej časti Trestného poriadku (§ 498 - § 514).

Pre postup a rozhodovanie najvyššieho súdu vo veci sťažovateľa, ako aj posudzovanie sťažnosti sťažovateľa ústavným súdom v konkrétnych okolnostiach prípadu boli, resp. sú relevantné najmä ustanovenia § 501, § 509 a § 510 Trestného poriadku.

Podľa § 501 Trestného poriadku označeného nadpisom „Neprípustnosť vydania“:

Vydanie osoby do cudziny je neprípustné, ak

a) ide o občana Slovenskej republiky, okrem prípadu, ak povinnosť vydať vlastného štátneho občana ustanovuje zákon, medzinárodná zmluva alebo rozhodnutie medzinárodnej organizácie, ktorým je Slovenská republika viazaná,

b) ide o osobu, ktorá požiadala v Slovenskej republike o udelenie azylu, alebo jej bol udelený azyl alebo poskytnutá doplnková ochrana, v rozsahu ochrany poskytnutej takej osobe osobitným predpisom alebo medzinárodnou zmluvou; to neplatí, ak ide o osobu, ktorá požiadala v Slovenskej republike o udelenie azylu opakovane a o jej žiadosti o udelenie azylu už bolo právoplatne rozhodnuté,

c) trestné stíhanie alebo výkon trestu odňatia slobody sú podľa právneho poriadku Slovenskej republiky premlčané,

d) čin, pre ktorý sa vydanie žiada, je trestným činom len podľa právneho poriadku dožadujúceho štátu, nie však podľa právneho poriadku Slovenskej republiky,

e) trestný čin, pre ktorý sa vydanie žiada, má výlučne politický alebo vojenský charakter,

f) trestný čin bol spáchaný na území Slovenskej republiky, okrem prípadov, keď s ohľadom na osobitné okolnosti spáchania trestného činu treba dať prednosť vykonaniu trestného stíhania v dožadujúcom štáte z dôvodov náležitého zistenia skutkového stavu, výmery trestu alebo jeho výkonu,

g) osoba bola pre trestný čin, pre ktorý sa vydanie žiada, už právoplatne odsúdená alebo oslobodená slovenským súdom, alebo

h) vyžiadaná osoba nebola za trestný čin podľa právneho poriadku Slovenskej republiky v čase jeho spáchania trestne zodpovedná, alebo sú iné dôvody vylučujúce jej trestnú zodpovednosť.

Podľa § 509 Trestného poriadku označeného nadpisom „Rozhodnutie súdu“:

(1) Po skončení predbežného vyšetrovania rozhodne súd na návrh prokurátora o prípustnosti vydania vyžiadanej osoby do cudziny a po právoplatnosti svojho rozhodnutia predloží vec ministerstvu spravodlivosti.

(2) Na konanie podľa odseku 1 je príslušný krajský súd, ktorý rozhodoval o predbežnej alebo vydávacej väzbe; ak sa o predbežnej alebo vydávacej väzbe nekonalo, krajský súd, v ktorého obvode vyžiadaná osoba býva.

(3) O prípustnosti vydania rozhoduje súd na neverejnom zasadnutí. Pred rozhodnutím umožní vyžiadanej osobe a jej obhajcovi vyjadriť sa písomne k žiadosti o vydanie. Ak v tomto vyjadrení vyžiadaná osoba alebo jej obhajca o to požiada alebo ak to považuje súd za potrebné, o prípustnosti vydania rozhodne súd na verejnom zasadnutí.

(4) Proti rozhodnutiu krajského súdu, ktorým bola vyslovená prípustnosť vydania, je prípustná sťažnosť prokurátora a vyžiadanej osoby len pre niektorý z dôvodov neprípustnosti vydania podľa § 501; sťažnosť má odkladný účinok. Proti rozhodnutiu, ktorým bola vyslovená neprípustnosť vydania, má právo podať sťažnosť len prokurátor; sťažnosť má odkladný účinok.

(5) O sťažnosti rozhoduje najvyšší súd. Odvolací súd na neverejnom zasadnutí sťažnosť zamietne, ak zistí, že nie je dôvodná. Ak sťažnosť nezamietne, zruší napadnuté rozhodnutie a po doplnení konania, ak je potrebné, sám rozhodne uznesením, či je vydanie prípustné alebo neprípustné. Ustanovenie § 506 ods. 2 sa použije primerane.

Podľa § 510 Trestného poriadku označeného nadpisom „Povolenie vydania“:

(1) Vydanie osoby do cudziny povoľuje minister spravodlivosti; vydanie nepovolí, ak krajský súd alebo najvyšší súd podľa § 509 rozhodol, že vydanie nie je prípustné.

(2) Ak súd vyslovil, že vydanie osoby do cudziny je prípustné, môže minister spravodlivosti rozhodnúť, že vydanie vyžiadanej osoby nepovolí, ak

a) je dôvodná obava, že trestné konanie v dožadujúcom štáte nezodpovedalo alebo by nezodpovedalo zásadám článkov 3 a 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd alebo trest odňatia slobody uložený alebo predpokladaný v dožadujúcom štáte by nebol vykonaný v súlade s požiadavkami článku 3 tohto dohovoru,

b) je dôvodná obava, že vyžiadaná osoba by v dožadujúcom štáte bola vystavená prenasledovaniu z dôvodu jej pôvodu, rasy, náboženstva, príslušnosti k určitej národnostnej alebo inej skupine, jej štátneho občianstva alebo pre jej politické názory alebo že by sa z týchto dôvodov zhoršilo jej postavenie v trestnom konaní alebo pri výkone trestu odňatia slobody,

c) vyžiadaná osoba by vzhľadom na jej vek a osobné pomery pri zohľadnení závažnosti trestného činu, z ktorého je obvinená, bola vydaním do cudziny zrejme neprimerane tvrdo postihnutá,

d) za trestný čin, pre ktorý sa vydanie žiada, možno uložiť v dožadujúcom štáte trest smrti okrem prípadov, ak sa dožadujúci štát zaručí, že trest smrti nebude uložený, alebo

e) dožadujúci štát žiada o vydanie na vykonanie trestu smrti.

(3) Ak minister spravodlivosti vydanie nepovolí, predloží ministerstvo spravodlivosti vec generálnej prokuratúre na trestné stíhanie v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky.

Z citovaných ustanovení § 509 a § 510 Trestného poriadku vyplýva, že Slovenská republika má zmiešaný model extradičného práva procesného, v ktorom je rozhodovanie o extradícii rozdelené medzi všeobecné súdy (krajské súdy a najvyšší súd) a ministra spravodlivosti. Extradičné konanie podľa platného Trestného poriadku má teda dve fázy. V prvej fáze krajský súd a najvyšší súd dvojstupňovo rozhodujú o (ne)prípustnosti vydania do cudziny. Ak súdy rozhodnú, že vydanie do cudziny je prípustné, tak vydanie nepovolí alebo povolí minister spravodlivosti. Ten môže (nie musí) nepovolíť vydanie, ak sú prítomné obavy ľudskoprávneho charakteru.

V konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 11/08 sa ústavný súd už vyjadril k rozsahu prieskumnej povinnosti súdov pri rozhodovaní o návrhu prokurátora o prípustnosti vydania vyžiadanej osoby do cudziny podľa § 509 Trestného poriadku, keď uviedol, že „aj

všeobecné súdy sú pri posudzovaní prípustnosti vydania viazané ľudskoprávnymi normami. Inými slovami, podmienky prípustnosti vydania (extradičné právo hmotné), ktoré sú povinné zvažovať súdy, sa rozširujú o podmienku ľudskoprávnu, jadrom ktorej je naplnenie textu dohovoru a judikatúry k nemu.“.

Citovaný právny názor ústavného súdu vychádza z aplikačnej prednosti ústavy a medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom pred zákonmi (čl. 7 ods. 5 ústavy), ktorú je z hľadiska požiadaviek ústavne konformného výkladu dotknutých právnych noriem nevyhnutné uplatniť zvlášť v situácii, v ktorej ústava, resp. medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách priznávajú „niečo viac“ ako zákon, čím rozširujú zdanlivo taxatívnu úpravu v zákone (v danom prípade § 501 v spojení s § 509 Trestného poriadku). V podmienkach priamej a prednostnej aplikovateľnosti ústavy a medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách totiž spravidla neobstojí doslovný výklad dotknutých právnych noriem obsiahnutých v zákone, ktoré sú v danom prípade konštruované v podobe taxatívneho výpočtu podmienok prípustnosti vydania do cudziny.

Pre posudzovaný prípad aj v už naznačených súvislostiach je relevantný aj § 481 Trestného poriadku označený nadpisom „Ochrana záujmov štátu“, podľa ktorého žiadosti cudzieho orgánu nemožno vyhovieť, ak by jej vybavením bola porušená ústava alebo také ustanovenie právneho poriadku Slovenskej republiky, na ktorom je potrebné bez výhrady trvať, alebo ak by vybavením žiadosti bol poškodený iný významný chránený záujem Slovenskej republiky.

Zo systematického zaradenia § 481 do vnútornej štruktúry Trestného poriadku vyplýva, že ide o ustanovenie, ktoré má nadradený charakter voči všetkým inštitútom upraveným v piatej časti Trestného poriadku označenej nadpisom „Právny styk s cudzinou“, a teda aj k extradičnému konaniu, t. j. zaväzuje všetky orgány verejnej moci, ktoré o vydaní osoby nachádzajúcej sa na území Slovenskej republiky do cudziny rozhodujú (príslušné všeobecné súdy, ako aj ministra spravodlivosti). Prostredníctvom tohto ustanovenia

Trestného poriadku sa do vnútroštátnej úpravy právneho styku s cudzinou premieta princíp výhrady verejného poriadku (*ordre public*), ktorý vyplýva z podstaty teritoriálnej suverenity štátu, pričom z vecného hľadiska ho tvorí ochrana ústavy a ďalších ustanovení právneho poriadku Slovenskej republiky, na ktorých treba bez výhrady trvať. Slovenská republika sa hlási ku konceptu materiálneho právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy), je členom Rady Európy a členským štátom Európskej únie, ktorých základnou zdieľanou hodnotou je úcta k ľudským právam a základným slobodám a ich ochrana v štandardoch zaručovaných ústavou a európskym systémom ochrany ľudských práv a základných slobôd, t. j. v rozsahu vyplývajúcom najmä z dohovoru a dotknutej judikatúry ESĽP.

Z už citovaného čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru vyplýva, že ich dikcia je v podstate identická, a aj preto ústavný súd zastáva názor, že z hľadiska požiadaviek, ktoré kladú na rozsah ochrany, nie sú medzi nimi žiadne rozdiely. Navyše ústavný súd vo svojej judikatúre dotýkajúcej sa ochrany základných práv a slobôd upravených v ústave v súlade so záväzkom Slovenskej republiky vyplývajúcim okrem iného aj (a hlavne) z čl. 1 ods. 2 ústavy štandardne zohľadňuje a uplatňuje judikatúru ESĽP k porovnateľným ľudským právam a základným slobodám garantovaným dohovorom. Vzhľadom na obsahovú zhodu čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru preto možno uzavrieť, že judikatúra ESĽP k čl. 3 dohovoru je v plnom rozsahu relevantná a uplatniteľná aj na ochranu základného práva podľa čl. 16 ods. 2 ústavy.

Vo vzťahu k rozsahu ochrany garantovanému právom podľa čl. 3 dohovoru ústavný súd v zhode s argumentáciou obsiahnutou v sťažnosti sťažovateľa v prvom rade pripomína, že v porovnaní s ostatnými ľudskými právami a základnými slobodami vymedzenými v dohovore, sa toto právo vyznačuje absolútnosťou a kolektívnou garanciou.

Absolútnosť práva podľa čl. 3 dohovoru znamená, že je aplikovateľné na všetkých ľuďoch, na každom mieste, v každom čase a nie je ničím limitované, t. j. s výkonom tohto práva nie sú spojené žiadne výnimky, čo potvrdzuje aj dikcia čl. 15 ods. 2 dohovoru, podľa ktorého „... nemožno odstúpiť od článku 2, okrem úmrtí vyplývajúcich z dovolených vojnových činov, a článkov 3, 4 (odsek 1) a 7“. Tento záver sa premieta do judikatúry ESĽP

(napr. *Ahmed c. Rakúsko*, § 40; *Tomasi c. Francúzsko*, § 115; *Chachal c. Veľká Británia*, § 79 atď.). Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že právny poriadok Slovenskej republiky obdobne garantuje absolútnosť ochrany základného práva podľa čl. 16 ods. 2 ústavy [pozri čl. 51 ods. 2 ústavy v spojení s ústavným zákonom č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov (k tomuto záveru možno dôjsť interpretáciou textu označeného ústavného zákona použitím *argumentum a contrario*, pozn.)], pričom absolútny charakter zákazu zlého zaobchádzania opakovane zdôrazňuje vo svojej rozhodovacej činnosti aj ústavný súd (pozri napr. rozhodnutia sp. zn. III. ÚS 70/01, I. ÚS 4/02, III. ÚS 86/05, III. ÚS 194/06 a II. ÚS 271/07).

Z kolektívnej garancie práva podľa čl. 3 dohovoru okrem iného vyplýva aj to, že sa ho môžu dovolávať aj cudzinci (aj z nečlenských štátov Rady Európy) v prípade vydania a vyhostenia štátom do krajiny, v ktorej im reálne hrozí mučenie, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie či trestanie (k tomu napr. Svák, J.: *Ochrana ľudských práv*. Eurokódex. Bratislava 2006, s. 191), pričom je nesporné, že na všetky extradičné konania uskutočňované podľa vnútroštátnych predpisov Slovenskej republiky je potrebné uplatňovať štandardy ochrany vyplývajúce tak z čl. 3 dohovoru, ako aj z čl. 16 ods. 2 ústavy.

Pre formovanie európskeho štandardu ochrany práva podľa čl. 3 dohovoru týkajúceho sa vydávania a vyhostovania do cudzieho štátu mal zásadný význam rozsudok zo 7. júla 1989 *Soering c. Spojené kráľovstvo* (sťažnosť č. 14038/88, *Séria A*, č. 161), v ktorom ESĽP uviedol, že vzhľadom na kategorickosť zákazu zlého zaobchádzania je dožiadaný štát zodpovedný aj za potenciálne porušenie dohovoru mimo svojho územia. Teda, aj ak dožiadaný štát nie je sám aktérom zlého zaobchádzania, jeho mocenský zásah v podobe vydania by mohol byť prvkom príčinnej súvislosti vedúcej k zlému zaobchádzaniu v dožiadajúcej krajine. Opačné chápanie by bolo alibistické a nezlučiteľné s doktrínou praktickej, efektívnej, a nie teoretickej, resp. iluzórnej garancie ľudských práv (*Artico c. Taliansko*, *Airey c. Írsko*). V rozsudku *Soering* sa uvádza (§ 90), že obvykle sa ESĽP nevyjadruje k potenciálnym porušeniam dohovoru. Avšak v prípadoch, keď sťažovateľ

tvrdí, že rozhodnutie vydať ho, by odporovalo čl. 3 dohovoru kvôli svojim predvídateľným dôsledkom v dožiadajúcej krajine, je nutné odchyliť sa od uvedeného princípu s ohľadom na závažnosť a nezvratnosť hroziaceho utrpenia, tak aby bola zabezpečená účinnosť záruk poskytovaných týmto článkom.

Závazok vydávajúceho štátu nevydať/nevyhostiť danú osobu do krajiny, kde môže byť vystavená riziku takého zaobchádzania, ktoré je v rozpore s čl. 3 dohovoru, sa stal následne súčasťou konštantnej judikatúry EŠLP (napr. *Ahmed c. Rakúsko*, § 39; *Cruz Varas a iní c. Švédsko*, § 69-70; *Vilvarajah a iní c. Spojené kráľovstvo*, § 73-74). Nesplnenie tohto záväzku pritom zakladá, resp. môže založiť zodpovednosť vydávajúceho štátu vzniknutú v dôsledku uskutočnenia krokov, ktoré mali za priamy následok vystavenie jednotlivca zlému zaobchádzaniu (*Soering c. Spojené kráľovstvo*, § 89-91; *Vilvarajah a iní c. Spojené kráľovstvo*, § 109; *H. L. R. c. Francúzsko*, § 37, *Garabayev c. Rusko*, § 73).

Z uvedeného východiska vyplýva v súlade s konštantnou judikatúrou EŠLP záväzok každého zmluvného štátu objektívne zistiť, či v prípade vydania osoby do dožadovanej krajiny danej osobe v danom čase hrozí skutočné riziko takého zaobchádzania, ktoré je v rozpore s čl. 3 dohovoru. Existencia rizika musí byť primárne zhodnotená so zreteľom na tie fakty, ktoré sú známe alebo mali byť známe zmluvnému štátu v čase vydania osoby (*Vilvarajah a iní c. Spojené kráľovstvo*, § 107; *Ryabikin c. Rusko*, § 111). V prípadoch, v ktorých ešte nedošlo k vydaniu sťažovateľa, materiály musia obsahovať informácie aktuálne v čase rozhodovania príslušného súdu o danom prípade (*Chachal c. Spojené kráľovstvo*, § 86 a 97; *H. L. R. c. Francúzsko*, § 37). Zmluvný štát sa nemôže vyhovárať, že sťažovateľ nepredložil svoje obavy včas, ale je podstatné, že ich predložil, a zmluvný štát sa mal s nimi riadne zaoberať v rámci extradičného konania, pričom štát sám mal vyvinúť snahu, aby objektívne zistil skutočné riziko pre danú osobu v prípade vydania (*Mamatkulov a Askarov c. Turecko*, § 69). Príslušný súd posudzuje problém existencie reálneho rizika mučenia alebo zlého zaobchádzania z hľadiska všetkých dostupných materiálov, a pokiaľ je to potrebné aj z materiálov získaných *proprio motu* (napr. *Ryabikin c. Rusko*, § 111).

Pre určenie, či existuje riziko zlého zaobchádzania musí príslušný súd preskúmať predvídateľné následky vydania sťažovateľa do prijímajúceho (dožadajúceho) štátu, ako aj vziať do úvahy všeobecnú situáciu v tomto štáte a konkrétne okolnosti týkajúce sa priamo sťažovateľa (*Vilvarajah a iní c. Spojené kráľovstvo*, § 108), t. j. z textu čl. 3 dohovoru ESĽP odvodil potrebu vykonať test „domnienok vážnych dôvodov“ - *substantial ground test*. Dožadovaný štát musí posúdiť, či existujú vážne dôvody domnievať sa, že by v dožadujúcom štáte hrozilo osobe nebezpečenstvo mučenia alebo podrobenia sa neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu. Ak sú prítomné takéto domnienky, osoba nesmie byť vydaná (pozri II. ÚS 111/08).

So zreteľom na všeobecnú situáciu v konkrétnom štáte, ESĽP v poslednom čase pripisuje veľkú dôležitosť správam vydávaným nezávislými medzinárodnými organizáciami, ktoré sa zaoberajú ochranou ľudských práv, ako napr. Amnesty International, alebo správam z vládnych zdrojov (pozri napr. *Chachal*, § 99 - § 100; *Muslim c. Turecko*, č. 53566/99, § 67; *Said c. Holandsko*, § 54 a *Al-Moayad c. Nemecko*, § 65 - § 66). Na druhej strane platí, že iba možnosť zlého zaobchádzania v prípade nestabilnej situácie v prijímajúcom štáte nevedie sama osebe k porušeniu čl. 3 dohovoru (*Vilvarajah a iní c. Spojené kráľovstvo*, § 111, alebo *Fatgan Katani a iní c. Nemecko*, rozhodnutie z 31. mája 2001), čiže pokiaľ sú k dispozícii zdroje popisujúce všeobecnú situáciu v danej krajine, je nutné, aby sťažovateľ podoprel svoje tvrdenia dostatočnými dôkazmi (pozri *Mamatkulov a Maskarov*, § 73).

V prípadoch, keď sťažovateľ tvrdí, že je príslušníkom skupiny systematicky vystavovanej praktikám zlého zaobchádzania, ESĽP zdôrazňuje, že ochrana v zmysle čl. 3 dohovoru nastupuje v prípade, keď sťažovateľ osvedčí (a vyplýva to aj zo správ z už uvedených informačných zdrojov, pozn.), že sú tu vážne dôvody, pre ktoré nemožno pochybovať o existencii týchto praktík a jeho príslušnosti k danej skupine (napr. *Salah Sheekh c. Holandsko*, sťažnosť č. 1948/04, § 138 - § 149, ECHR 2007 a *Saadi c. Taliansko* [GC], sťažnosť č. 37201/06, § 132, rozhodnutie z 28. februára 2008).

V súvislosti s žiadosťami o vydanie osoby do cudziny dožadujúce štáty nie zriedka predkladajú vydávajúcemu štátu diplomatické záruky či iné (mimoriadne) záruky o tom, že v prípade vydania vyžiadanej osoby bude s ňou zaobchádzané humánne, t. j. že budú vo vzťahu k nej rešpektované požiadavky vyplývajúce z čl. 3 dohovoru. V súvislosti so zárukami poskytovanými dožadujúcimi štátmi ESLP vo veci *Saadi c. Taliansko* (sťažnosť č. 37201/06, rozhodnutie z 28. februára 2008, § 147 - § 148) uviedol, že „existencia vnútroštátneho zákonodarstva a pristúpenie k medzinárodným zmluvám zaručujúcim rešpektovanie ľudských práv v zásade samej osebe nie sú dostatočne účinné na to, aby zabezpečili primeranú ochranu proti riziku mučenia a zlého zaobchádzania, kde spoľahlivé (overené) zdroje potvrdili vykonávanie praktík nezlučiteľných s princípmi Dohovoru, alebo aj tolerovanie takýchto praktík príslušnými mocenskými štátnymi orgánmi“, a zdôraznil, že aj v prípade poskytnutia mimoriadnych záruk ich vždy vyhodnocuje s prihliadnutím na konkrétne okolnosti daného prípadu, aby zhodnotil, či „poskytnuté záruky v prípade ich konkrétnej aplikácie poskytujú reálnu garanciu, aby dotknutá osoba bola uchránená pred takým zaobchádzaním a jeho formami, ktoré sú Dohovorom zakázané“.

Diplomatickými zárukami sa ESLP zaoberal v poslednom období aj vo veci *Ismoilov a iní c. Rusko* (sťažnosť č. 2947/06, rozhodnutie z 24. apríla 2008, § 127), v ktorej rozhodol, že vydanie dvanástich Uzbekov z Ruska do Uzbekistanu bolo porušením čl. 3 dohovoru, a to napriek poskytnutiu diplomatických záruk proti mučeniu zo strany uzbeckých štátnych orgánov. Európsky súd pre ľudské práva v tomto prípade uviedol, že „vzhľadom na skutočnosť, že praktiky mučenia pretrvávajúce v Uzbekistane boli potvrdené viacerými medzinárodnými odborníkmi... Súd nie je presvedčený o tom, že by diplomatické záruky poskytnuté uzbeckými štátnymi orgánmi poskytl spoľahlivé garancie proti riziku zlého zaobchádzania“, pričom poukázal aj na to, že diplomatické záruky boli odmietnuté aj v prípadoch *Saadi c. Taliansko* a v roku 1996 v prípade *Chahal c. Spojené kráľovstvo* (deportácia sťažovateľa do štátu Pandžáb v Indii), kde boli prípady mučenia preukázané a pretrvávajúce.

Z hľadiska posudzovaného prípadu ústavný súd považoval za potrebné upozorniť aj na § 113 spomínaného rozhodnutia ESLP *Ismoilov a iní c. Rusko*, v ktorom sa poukazuje na

prípád *Shamayev a iní c. Gruzínsko a Rusko* (č. 36378/02, ECHR 2005-III) naznačujúci neúčinnosť diplomatických záruk poskytnutých Ruskou federáciou. V tomto prípade Gruzínsko vydalo päť sťažovateľov do Ruska, a to napriek predbežnému opatreniu, ktorým sa nariadilo ich nevydanie. Ruská vláda ponúkla diplomatické záruky vrátane ubezpečenia o humánnom zaobchádzaní a neobmedzenom prístupe sťažovateľov k vhodnému lekárskeму ošetrovaniu, ako aj k právnej pomoci a ESLP. Napriek tomu, potom, ako ESLP rozhodol o prijateľnosti sťažnosti na ďalšie konanie a rozhodol o vyslaní prieskumnej delegácie, aby sťažovateľov navštívila, ruské úrady jej nepovolili ich návštevu. Rovnako ani právni zástupcovia sťažovateľov nezískali od ruských úradov povolenie na ich návštevu. Predmetný prípad ukázal úplné zlyhanie diplomatických záruk v prípade, že by chceli orgány, ktorým boli tieto záruky poskytnuté, vykonať určité opatrenia (alebo podniknúť kroky v súlade s poskytnutými diplomatickými zárukami) proti tým, ktorí tieto záruky poskytli a následne sa ich rozhodli nedodržať [pre objektívnosť treba poznamenať, že v danom prípade ESLP síce „len prevzal“ do textu označeného rozhodnutia tvrdenia tretej strany (organizácie Human Rights Watch a AIRE Centre), ale aj táto skutočnosť naznačuje, že mu priznal nemalú relevanciu, pozn.].

III. Závery

III.1 Zo zistení ústavného súdu v prvom rade vyplýva, že najvyšší súd v posudzovanom prípade v zásade vychádzal z právnych názorov ústavného súdu vyjadrených v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 11/08, pokiaľ ide o rozsah prieskumnej povinnosti všeobecných súdov pri rozhodovaní o návrhu prokurátora o prípustnosti vydania vyžiadanej osoby do cudziny podľa § 509 Trestného poriadku, keďže preskúmal správnosť napadnutého uznesenia krajského súdu nielen z hľadiska požiadaviek uvedených v § 501 Trestného poriadku, ale aj z hľadiska podmienok uvedených v § 510 ods. 2 Trestného poriadku, t. j. z hľadiska ľudskoprávných aspektov súvisiacich s vydaním sťažovateľa na trestné stíhanie do Ruskej federácie.

Ako vyplýva z už citovaných častí odôvodnenia namietaného uznesenia vo vzťahu k dôvodom uvedeným v § 510 ods. 2 písm. a) až písm. d) Trestného poriadku, najvyšší súd

posudzoval dve skupiny otázok, či

1. za trestný čin, pre ktorý sa vydanie žiada, možno uložiť v dožadujúcom štáte trest smrti, resp. či v prípade, že takýto trest v tomto štáte možno uložiť, sú záruky dožadujúceho štátu, že trest smrti uložený nebude, dostatočné a tieto možno prijať [písm. d)], a s ňou úzko súvisiacu otázku, či vyžiadaná osoba by vzhľadom na jej vek a osobné pomery pri zohľadnení závažnosti trestného činu, z ktorého je obvinená, bola vydaním do cudziny zrejme neprimerane tvrdo postihnutá [písm. c)];

2. je (alebo nie je) dôvodná obava, že trestné konanie v Ruskej federácii by nezodpovedalo zásadám čl. 3 a 6 dohovoru alebo trest odňatia slobody predpokladaný v tomto štáte by nebol vykonaný v súlade s požiadavkami čl. 3 dohovoru [písm. a)], a s ňou úzko súvisiacu otázku, resp. či je dôvodná obava, že vyžiadaná osoba by v Ruskej federácii bola vystavená prenasledovaniu z dôvodu jej pôvodu, rasy, náboženstva, príslušnosti k určitej národnostnej alebo inej skupine, jej štátneho občianstva alebo pre jej politické názory alebo že by sa z týchto dôvodov zhoršilo jej postavenie v trestnom konaní alebo pri výkone trestu odňatia slobody [písm. b)].

Vo vzťahu k prvej skupine otázok najvyšší súd na jednej strane vzal do úvahy, že sťažovateľ je vyžiadaný aj pre trestný čin, za ktorý mu podľa Trestného zákonníka Ruskej federácie hrozí aj uloženie trestu smrti. Na druhej strane najvyšší súd vychádzajúc so záruk poskytnutých GP RF, ako aj „*správ rôznych subjektov monitorujúcich Ruskú federáciu doložených Vysokým komisárom OSN, Národným úradom v Slovenskej republike (č. l. 131 až 148 spisu), ako aj správ doložených občianskym združením Liga za ľudské práva (č. l. 203)*“ a s poukazom na dekrét prezidenta Ruskej federácie č. 724, ktorým bolo zavedené moratórium tak na ukladanie, ako aj výkon trestu smrti, a tiež s poukazom na rozsudok Ústavného súdu Ruskej federácie z 2. februára 1999, ktorým sa uložil dočasný zákaz trestov smrti, v namietanom uznesení konštatoval, že „*neexistuje reálna hrozba, že by vyžiadaná osoba v súvislosti s trestným stíhaním, na účel ktorého je vyžiadaná, bola pozbavená života, preto podmienku uvedenú v § 510 ods. 2 písm. d) Tr. por. vyhodnotil tak, že táto nie je splnená*“.

Zo spisovej dokumentácie vyplýva, že vo vzťahu k druhej skupine otázok najvyšší

súd v súlade požiadavkami vyplývajúcimi z judikatúry ESLP (najvyšší súd sa konkrétne odvoláva na rozhodnutie *Saadi v. Taliansko*, pozn.) vykonal „test vážnych dôvodov“, pri ktorom vychádzal z dokumentácie predloženej prokurátorkou krajskej prokuratúry (jej súčasťou boli tieto správy, resp. výňatky správ a verejne prístupné články «*Správy Amnesty International o Ruskej federácii z 23. mája 2007, 19. mája 2006, 14. marca 2007, 22. novembra 2006, Zavedenie uznesenia Valného zhromaždenia 60/251 zo dňa 15. marca 2006 s názvom „Výbor pre ľudské práva“, Svetový prieskum o utečencoch 2005 Amerického výboru pre utečencov a prisťahovalcov - Ruská federácia, 20. jún 2005, správa pre tlač Medzinárodnej helsinskej federácie zo 16. mája 2007, The Economist brífing, Medzinárodná rada o občianskych a politických právach, Záverečné pozorovania Výboru pre ľudské práva: Ruská federácia zo 6. novembra 2003, Hospodárska a sociálna rada, Záverečné pozorovania Výboru pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva: Ruská federácia z 12. decembra 2003, Výbor pre práva detí, Záverečné pozorovania, Ruská federácia z 23. novembra 2005, Sledovanie ľudských práv, Čechensko z 13. novembra 2006, Rada Európy, Čechensko z 13. marca 2007, Sledovanie ľudských práv, Spravodlivosť pre Čechensko (2007), ECRE : Smernice k zaobchádzaniu s Čechenskými zadržanými osobami (IDP) - marec 2007, Výbor OSN proti mučeniu: Závety a odporúčania, Ruská federácia zo 6. februára 2007, Rada Európy : Zhromaždenie parlamentu z 12. mája 2006, Ministerstvo zahraničných vecí USA, Správy štátu o praxi v oblasti ľudských práv - 2006 zo 6. marca 2007, Medzinárodný výbor právnikov, Ruská federácia zo 7. júna 2007.*“, pozn.) a tiež obhajcom sťažovateľa, pričom na účely svojho rozhodnutia túto dokumentáciu vyhodnotil.

V súvislosti s hodnotením predloženej dokumentácie najvyšší súd na jednej strane konštatoval, že dlhodobý konflikt v Čechenskej republike medzi vládou Ruskej federácie a čechenskými ozbrojenými skupinami „*má vo svojej podstate charakter dlhodobého vojenského konfliktu, ktorý je spojený s porušovaním základných ľudských práv zo strany oboch bojujúcich strán*“, a že Ruská federácia skutočne „*čelí tlaku medzinárodných organizácií zameraných na presadzovanie ľudských práv a základných slobôd*“, ale na druhej strane zdôraznil, že „*Pri posudzovaní reálnej hrozby porušenia ľudských práv a základných slobôd obsiahnutých v Dohovore a v Ústave Slovenskej republiky konkrétnej osoby pri trestnom stíhaní v Ruskej federácii je však potrebné vychádzať z konkrétnej*

situácie - v ktorej sa táto osoba nachádza, ako aj podmienok, za ktorých je vyžiadaná a nemožno celú otázku možnosti alebo nemožnosti vydania osoby oprieť výlučne o politickú situáciu na časti územia vyžadujúceho štátu a negatívnu kritiku tohto štátu zo strany medzinárodnej verejnosti“. Zároveň najvyšší súd poukázal na to, že Ruská federácia je členským štátom Rady Európy a je viazaná dohovorom, „*teda na jej území je zabezpečený aj v Dohovore upravený mechanizmus ochrany ľudských práv, ktorý predstavuje Európsky súd pre ľudské práva, na ktorý každý občan tohto štátu, v prípade ich (reálneho ale i domnelého) porušenia, môže podať sťažnosť... vyššie uvedený mechanizmus ochrany ľudských práv je potrebné zohľadniť aj v extradičnom konaní v tom zmysle, že neexistuje dôvod na odmietnutie vydania občana Ruskej federácie jeho domovského štátu.*“.

Z odôvodnenia namietaného uznesenia tiež vyplýva, že najvyšší súd vyhodnotil predložené dokumenty týkajúce sa hrozby mučenia alebo iných foriem neľudského zaobchádzania ako „*príliš všeobecné a nekonkrétne*“, pričom v záverečnej časti odôvodnenia svojho rozhodnutia svoj záver o prípustnosti vydania sťažovateľa do cudziny oprel aj o úvahy spojené s vyvažovaním práv chránených podľa dohovoru, ktorý „*nechráni osoby len pred mučením alebo podrobením neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu (čl. 3), ale v jeho prvej hlave upravuje aj iné práva a slobody, ako sú právo na život (čl. 2) alebo právo na slobodu a bezpečnosť (čl. 5), ktoré boli „extradičnými trestnými činmi“ porušené alebo ohrozené (napr. u poškodených usmrtených policajtov M. a P. alebo R. G. E. a členov jeho rodiny, ktorí sa stali obeťami lúpežného prepadnutia)...*“.

III.2 Zo zistení ústavného súdu teda vyplýva, že najvyšší súd v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z judikatúry ESLP v posudzovanom prípade vykonal „test vážnych dôvodov“ a až na jeho základe rozhodol o tom, že vydanie sťažovateľa na trestné stíhanie do Ruskej federácie je prípustné. K postupu, ktorý najvyšší súd vo veci sťažovateľa zvolil, nemá ústavný súd zásadné výhrady. Inou otázkou je, či mal najvyšší súd k dispozícii dostatok aktuálnej dokumentácie o situácii v Ruskej federácii a či sa možno stotožniť s čiastkovými závermi najvyššieho súdu, ktoré mali rozhodujúci vplyv na jeho konečné rozhodnutie.

Senát ústavného súdu, ktorý je príslušný rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa (ďalej len „IV. senát“) zastáva názor, že v konaniach o sťažnostiach, ktorými sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 3 dohovoru rozhodnutím všeobecného súdu vydaným v konaní o vydaní osoby zo Slovenskej republiky do cudziny upraveného v § 498 až § 514 Trestného poriadku, je vzhľadom na špecifické črty extradičného konania a jeho potenciálne negatívne dôsledky, ktoré hrozia sťažovateľom v súvislosti s ich vydaním do cudziny, nevyhnutné od príslušných všeobecných súdov bezvýhradne požadovať, aby pred rozhodnutím vo veci samej dôsledne preskúmali a zhodnotili aktuálnu judikatúru ESLP, ktorá sa dotýka porušovania čl. 3 dohovoru, príp. aj iných práv garantovaných dohovorom zo strany štátu, do ktorého sa má dotknutá osoba vydať, a až na tomto základe po všestrannom preskúmaní konkrétnych okolností prípadu a ďalších podkladov, ktoré majú k dispozícii, vo veci rozhodli. Tento kategorický imperatív vyplýva z požiadavky materiálneho prístupu k ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj dôsledného zabezpečovania dodržiavania medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky v oblasti ochrany ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „právny názor IV. senátu“).

Uvedený názor vychádza jednak z autoritatívneho a všeobecne rešpektovaného postavenia ESLP v európskom systéme ochrany ľudských práv a základných slobôd, ako aj zo skutočnosti, že sťažovatelia, ktorí neuspeli v konaní pred vnútroštátnymi orgánmi, sa vo väčšine prípadov následne domáhajú ochrany svojich ľudských práv a základných slobôd chránených dohovorom prostredníctvom sťažnosti podľa čl. 34 dohovoru pred ESLP, t. j. v konečnom dôsledku je ich vec spravidla podrobená konfrontácii s aktuálnou judikatúrou, postojmi a poznatkami ESLP (ústavný súd pripomína, že z dokumentácie, ktorú má k dispozícii, vyplýva, že v posudzovanom prípade sa sťažovateľ už obrátil na ESLP, ktorý vo veci vydal predbežné opatrenie podľa Pravidla 39 Rokovacieho poriadku ESLP, pozn.). Z obsahu odôvodnenia namietaného uznesenia nevyplýva, že by najvyšší súd pred vydaním svojho rozhodnutia podrobil analýze aktuálnu judikatúru ESLP týkajúcu sa porušovania čl. 3 dohovoru Ruskou federáciou, hoci tieto sú všeobecne dostupné.

Aj keď v čase rozhodovania najvyššieho súdu vo veci sťažovateľa ešte nebola k dispozícii Výročná správa Európskeho súdu pre ľudské práva za rok 2008, na ktorú poukázal právny zástupca sťažovateľa v priebehu ústneho pojednávania a ktorá zjavne signalizuje, že podľa poznatkov a záverov ESLP je Ruská federácia najčastejším porušovateľom čl. 3 dohovoru, bolo už v tom čase prístupných viacero rozhodnutí ESLP z roku 2008 týkajúcich sa Ruskej federácie, nehovoriac už o rozhodnutiach z predchádzajúcich rokov. Vzhľadom na počet ďalších sťažností smerujúcich proti Ruskej federácii prijatých už ESLP na ďalšie konanie sa tento stav zrejme zásadne nezmení ani v roku 2009 [ústavný súd v tejto súvislosti poznamenáva, že zhodou okolností v deň konania verejného ústneho pojednávania vo veci sťažovateľa aj ESLP rozhodoval o troch ďalších sťažnostiach smerujúcich proti Ruskej federácii a týkajúcich sa „čečenského konfliktu“; išlo o sťažnosti č. 4573/04 (*Sagayev a iní c. Rusko*), č. 21080/05 (*Vagapova a Zubirayev c. Rusko*) a č. 27256/03 (*Astamirova a iní c. Rusko*)].

Podľa názoru ústavného súdu existuje celý rad rozhodnutí ESLP týkajúcich sa Ruskej federácie, ktorých dôkladná analýza bola (je) pre rozhodnutie o povolení (ne)vydania sťažovateľa na trestné stíhanie do Ruskej federácie nanajvýš žiaduca, či už z hľadiska toho, že poskytujú významný a pritom autoritatívny zdroj informácií o postupoch ruských bezpečnostných a policajných orgánov a tiež o „čečenskom konflikte“, ako aj o aktuálnom postoji ESLP k porušovaniu ľudských práv v prípadoch, ktoré priamo či nepriamo súvisia s týmto konfliktom, príp. aj k iným porovnateľným prípadom porušovania práv garantovaných dohovorom Ruskou federáciou. Z celého radu rozhodnutí ústavný súd len príkladmo poukazuje napr. na rozhodnutia *Utsayeva a iní c. Rusko* (sťažnosť č. 28133/03, rozhodnutie z 29. mája 2008); *Medov c. Rusko* (sťažnosť č. 1573/02, rozhodnutie z 8. novembra 2007); *Chitayev a Chitayev c. Rusko* (sťažnosť č. 59334/00, rozhodnutie z 18. januára 2007); *Estamirov a iní c. Rusko* (sťažnosť č. 60272/00, rozhodnutie z 12. októbra 2006); *Imakayeva c. Rusko* (sťažnosť č. 7615/02, rozhodnutie z 9. novembra 2006); *Luluyev a iní c. Rusko* (sťažnosť č. 69480/01, rozhodnutie z 9. novembra 2006); *Bazorkina c. Rusko* (sťažnosť č. 69481/01, rozhodnutie z 27. júla 2006) atď.

V okolnostiach, keď najvyšší súd pred svojím rozhodnutím vo veci sťažovateľa analýzu aktuálnej judikatúry ESĽP týkajúcu sa porušovania ľudských práv a základných slobôd chránených dohovorom Ruskou federáciou v prípadoch porovnateľných s prípadom sťažovateľa nevykonal, vykazuje jeho uznesenie nedostatky, ktorým treba podľa názoru ústavného súdu priznať ústavnú relevanciu.

Z analýzy odôvodnenia namietaného uznesenia vyplýva, že na záver najvyššieho súdu o prípustnosti vydania sťažovateľa do Ruskej federácie mali rozhodujúci vplyv jeho čiastkové závery týkajúce sa dôveryhodnosti záruk poskytnutých v danom prípade GP RF a tiež hodnotenia predloženej dokumentácie týkajúcej sa hrozieb mučenia alebo iných foriem neľudského zaobchádzania zo strany príslušných orgánov Ruskej federácie ako príliš všeobecnej a nekonkrétnej. Ústavný súd aj pri rešpektovaní rozhodovacej autonómie najvyššieho súdu, ktorú v súlade so svojou stabilizovanou judikatúrou ani v tomto prípade nespochybňuje, považoval (s ohľadom na svoje ústavné postavenie vrcholného garanta ochrany ústavnosti) za potrebné vysloviť svoje pochybnosti k týmto čiastkovým záverom najvyššieho súdu.

V zásade jednoznačný záver najvyššieho súdu o dôveryhodnosti záruk poskytnutých Ruskou federáciou vo veci sťažovateľa založený najmä na texte *«Námietky vyžiadanej osoby ohľadne nedôveryhodnosti Ruskej federácie vo vzťahu k splneniu poskytnutých záruk najvyšší súd vyhodnotil ako neopodstatnené. I pri vedomí nedokonalosti kontrolných mechanizmov v tomto smere je potrebné uviesť, že prípadné nesplnenie záruk dožadujúcim štátom nie je celkom nesankcionovateľné. Ak dožadujúci štát poskytnuté záruky nesplní, riskuje stratu dôvery a následnú nespôľuprácu dožiadaného štátu v prípade budúcich obdobných žiadostí o vydanie. Práve pri sledovaní splnenia týchto záruk môžu zohrať svoju nezastupiteľnú úlohu mimovládne organizácie vyvíjajúce činnosť v oblasti dodržiavania ľudských práv, ktoré tak môžu poukazovať na zlyhanie príslušného štátu v konkrétnom monitorovanom prípade vyžiadanej osoby. Navyše otázku „dôvery medzi štátmi“ má právo posúdiť minister spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorý (na rozdiel od súdu) môže pri rozhodovaní o povolení vydania vyžiadanej osoby do cudziny vychádzať aj z politických kritérií»*, totiž podľa názoru ústavného súdu nekorešponduje so závermi, ku ktorým možno

dôjst' na základe dôkladnej analýzy aktuálnej judikatúry ESLP (pozri napr. skúsenosti z prípadu *Shamayev a iní c. Gruzínsko a Rusko* naznačené v rozhodnutí vo veci *Ismoilov a iní c. Rusko*; podrobnejšie o tom v časti II.3 odôvodnenia tohto nálezu).

Podľa názoru ústavného súdu zjavné protirečenia vyvoláva aj ďalší text odôvodnenia namietaného uznesenia najvyššieho súdu, ktorý bezprostredne nadväzuje na jeho záver o dôveryhodnosti záruk poskytnutých Ruskou federáciou *«Práve pri sledovaní splnenia týchto záruk môžu zohrať svoju nezastupiteľnú úlohu mimovládne organizácie vyvíjajúce činnosť v oblasti dodržiavania ľudských práv, ktoré tak môžu poukazovať na zlyhanie príslušného štátu v konkrétnom monitorovanom prípade vyžiadanej osoby. Navyše otázku „dôvery medzi štátmi“ má právo posúdiť minister spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorý (na rozdiel od súdu) môže pri rozhodovaní o povolení vydania vyžiadanej osoby do cudziny vychádzať aj z politických kritérií»*, a to jednak z hľadiska iného (už spomínaného) záveru najvyššieho súdu o prílišnej všeobecnosti a nekonkrétnosti, a teda nekritickom precenení správ mimovládnych organizácií vyvíjajúcich aktivity v oblasti dodržiavania ľudských práv. Ústavný súd k tomu záveru najvyššieho súdu poznamenáva, že takéto správy sa už z povahy veci musia vyznačovať určitou mierou zovšeobecnenia vychádzajúceho ale z poznatkov získaných z konkrétnych prípadov, na ktoré sa v nich poukazuje.

Nepresvedčivo vyznieva aj tá časť textu odôvodnenia namietaného uznesenia najvyššieho súdu, v ktorej sa poukazuje na právo ministra spravodlivosti posúdiť otázku „dôvery medzi štátmi“ z hľadiska politických kritérií. Ústavný súd nespochybňuje kompetenciu ministra spravodlivosti posúdiť prípad sťažovateľa z ľudskoprávneho hľadiska o to viac, že mu takúto úlohu ukladá zákon (§ 510 ods. 2 Trestného poriadku), ale právo možnosť posudzovania prípadu z hľadiska politických kritérií, ktorú výslovne pripúšťa v už citovanom texte aj najvyšší súd, vedie ústavný súd vo formujúcej sa judikatúre k prípadom porušovania základného práva podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 3 dohovoru súvisiacim s rozhodovaním o vydávaní osôb do cudziny k formulovaniu zásadnej požiadavky, aby úlohu preskúmať ľudskoprávne aspekty takýchto prípadov plnili primárne všeobecné súdy, ktorým ústava na rozdiel od orgánov výkonnej moci garantuje nezávislosť pri rozhodovaní (porovnaj II. ÚS 111/08).

III.3 Sumarizujúc svoje zistenia a čiastkové závery ústavný súd na jednej strane konštatoval, že ani v konaniach o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 3 dohovoru súvisiacich s rozhodovaním všeobecných súdov o prípustnosti vydania osoby do cudziny podľa príslušných ustanovení Trestného poriadku nespochybňuje svoje všeobecné východiská uplatňované vo vzťahu k veciam patriacich do právomoci všeobecných súdov, ale na druhej strane zároveň zdôraznil, že každé svoje rozhodnutie musí podľa konkrétnych okolností zvažovať aj z hľadiska jeho bezprostredných materiálnych dopadov na sťažovateľa, t. j. v danom prípade vydanie sťažovateľa na trestné stíhanie do Ruskej federácie spojené s potenciálnymi rizikami porušovania jeho práv chránených čl. 3 dohovoru zo strany príslušných orgánov Ruskej federácie.

Vzhľadom na konkrétne a podľa názoru ústavného súdu aj nesporne závažné výhrady formulované voči namietanému uzneseniu najvyššieho súdu v časti III.2 odôvodnenia tohto nálezu ústavný súd dospel k záveru, že v posudzovanom prípade by len deklarovanie týchto výhrad v odôvodnení tohto nálezu spojené s konštatovaním, že nevykazujú takú intenzitu, ktorá by umožňovala uplatniť právomoci priznané ústavnému súdu v čl. 127 ods. 2 ústavy, t. j. vysloviť, že týmto rozhodnutím boli porušené označené práva sťažovateľa, a toto rozhodnutie zrušiť, predstavovalo (aj pri rešpektovaní kompetencie ministra spravodlivosti rozhodnúť v konečnom dôsledku o povolení, resp. nepovolení vydania sťažovateľa na trestné stíhanie do Ruskej federácie) v konečnom dôsledku rezignáciu ústavného súdu na zabezpečenie účinnej ochrany sťažovateľových práv.

Ústavný súd preto rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Tost 9/2008 bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 16 ods. 2 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 3 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

V nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 3 dohovoru ústavný súd zrušil namietané uznesenie najvyššieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

V ďalšom konaní bude najvyšší súd viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto rozhodnutí, najmä bude jeho povinnosťou analyzovať, vyhodnotiť a zohľadniť na účely nového rozhodnutia vo veci aktuálnu judikatúru ESĽP týkajúcu sa prípadov porušovania čl. 3 dohovoru, resp. porovnateľných práv chránených dohovorom Ruskou federáciou, s osobitným zreteľom na prípady týkajúce sa čečenského konfliktu, ako aj na prípady súvisiace s formovaním postoja ESĽP k problematike otázky dôveryhodnosti diplomatických záruk poskytovaných Ruskou federáciou v konaniach o vydanie jej občanov na trestné stíhanie do Ruskej federácie.

Sťažovateľ v petite tiež žiadal, aby ústavný súd zakázal najvyššiemu súdu a ministromi spravodlivosti pokračovať v porušovaní jeho práv vyplývajúcich z čl. 3

dohovoru a čl. 16 ods. 2 ústavy, ako aj z čl. 1 Protokolu č. 6 k dohovoru, „a to najmä takým konaním, ktorého dôsledkom je povolenie vydania A. Š. Č. do Ruskej federácie, pretože v prípade vydania A. Š. Č. do Ruskej federácie, A. Š. Č. skutočne hrozí zaobchádzanie nezlučiteľné s čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 16 ods. 2 Ústavy SR, ako aj čl. 1 protokolu č. 6 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“.

V tejto časti ústavný súd sťažnosti sťažovateľa nevyhovел (bod 4 výroku tohto nálezu), a to preto, že navrhovaný výrok

a) vo vzťahu k ministrovi spravodlivosti, ktorý nie je účastníkom tohto konania a vo veci sťažovateľa ešte nerozhodoval, nemá žiadne opodstatnenie,

b) vo vzťahu k najvyššiemu súdu by prejudikoval neprípustným spôsobom jeho nové rozhodnutie vo veci a nahrádzal tak jeho ústavnú zodpovednosť za rozhodovaciu činnosť vykonávanú v súlade s jeho ústavnými právomocami.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom Mgr. M. Š. v konaní pred ústavným súdom. Úhradu priznal spolu za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, spísanie sťažnosti a jej podanie a účasť na verejnom ústnom pojednávaní) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a), c) a d) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), z toho za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2008, za ktoré priznal spolu s režijným paušálom úhradu v sume 223,46 € (6 732 Sk) a jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2009, za ktorý priznal spolu s režijným paušálom úhradu v sume 122,85 € (3 704 Sk), t. j. spolu priznal úhradu trov konania v sume 346,31 € [10 432,94 Sk (bod 3 výroku tohto nálezu)].

Priznanú úhradu trov konania právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Nad rámec tohto nálezu IV. senát považoval za potrebné uviesť, že vzhľadom na to, že pri jeho príprave dospel k právnemu názoru (v tomto rozhodnutí už citovanému, ako „právny názor IV. senátu“, pozn.), ktorý bol (je) podľa jeho názoru odchylný od právneho názoru III. senátu ústavného súdu vyjadreného v uznesení č. k. III. ÚS 437/08-35 zo 17. decembra 2008, ktorým tento senát v skutkovo porovnateľnom prípade rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde o odmietnutí sťažnosti sťažovateľa A. N. I. z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti (sťažovateľ A. N. I. touto sťažnosťou namietal okrem iného porušenie svojho základného práva podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 3 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 6 Tost 13/2008 z 29. októbra 2008, ktorým tento súd rozhodol, že vydanie sťažovateľa A. N. I. na trestné stíhanie do Ruskej federácie je prípustné, pozn.), predložil podľa § 6 zákona o ústavnom súde plénu ústavného súdu návrh na zjednotenie týchto dvoch (podľa jeho názoru) odchylných právnych názorov, pričom navrhol, aby plénum prijalo stanovisko k zjednoteniu odchylných právnych názorov senátov ústavného súdu, ktorého základom vo výroku zjednocujúceho uznesenia sa mal stať právny názor IV. senátu.

Plénum ústavného súdu 25. februára 2009 prerokovalo návrh IV. senátu na zjednotenie odchylných právnych názorov. Právny názor IV. senátu nezískal v hlasovaní podporu nadpolovičnej väčšiny všetkých sudcov ústavného súdu, t. j. plénum ústavného súdu ho v súlade s čl. 131 ods. 1 druhou a treťou vetou ústavy zamietlo (podrobnejšie pozri uznesenie ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 2/09 z 25. februára 2009). Tým sa síce problém procesne uzavrel, ale otázka zjednotenia odchylných právnych názorov sa podľa názoru IV. senátu nevyriešila. Žiaden iný (ďalší) návrh na zjednotenie odchylných právnych názorov III. a IV. senátu k predmetnej veci (otázke) nebol totiž plénu ústavného súdu predložený, a teda žiadne zjednocujúce stanovisko pléna ústavného súdu nebolo ani prijaté.

Na tomto základe nemožno podľa názoru IV. senátu formulovať záver, že plénum ústavného súdu zamietnutím právneho názoru predloženého IV. senátom síce nepriamo, ale predsa schválilo skorší, t. j. právny názor III. senátu, ktorým by bol IV. senát pri svojom ďalšom rozhodovaní v skutkovo identickej veci sťažovateľa viazaný (ako aj ostatné senáty ústavného súdu v skutkovo porovnateľných veciach), hoci bez toho, aby sa o ňom v pléne hlasovalo.

Tento právny názor IV. senátu zodpovedá účelu a zmyslu § 6 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého možno senáty ústavného súdu v súvislosti so zjednocovaním právnych názorov zaviazat' len uznesením pléna ústavného súdu, pričom z povahy veci vyplýva, že v jeho výrokovej časti musí byť jasne a zrozumiteľne sformulovaný právny názor pléna ústavného súdu k predmetnej veci. Tento právny názor môže, hoci nemusí byť totožný s právnym názorom jedného zo senátov, ktoré boli impulzom na začatie konania o ich zjednocovaní (v praxi pôjde takmer vždy o väčšinové, a nie jednomyseľné schválenie zjednocujúceho právneho názoru). Len explicitné vyjadrenie „zjednocujúceho“ právneho názoru v uznesení pléna ústavného súdu totiž zodpovedá zmyslu a účelu oprávnenia pléna ústavného súdu rozhodovať o zjednocovaní právnych názorov senátov podľa čl. 131 ods. 1 ústavy, pretože je esenciálnym predpokladom založenia viazanosti členov pléna ústavného súdu pri ich ďalšom rozhodovaní v právne totožných veciach prerokúvaných v jednotlivých senátoch (inak nezávislých pri svojom rozhodovaní).

Záver založený na uplatnení záväznosti zamietavého uznesenia pléna „prijatého“ v konaní podľa § 6 zákona o ústavnom súde pre rozhodovanie senátov v ďalších porovnateľných veciach je preto nielenže nepoužiteľný ako základ zjednotenia odchylných právnych názorov, ale je spochybniteľný aj po právnej stránke. Procesný spôsob skončenia zjednotenia odchylných právnych názorov dvoch senátov totiž v danej veci nedal žiadnu odpoveď ani „inštrukciu“ pre ďalší postup v skutkovo porovnateľnej veci. Vychádzajúc z takto vzniknutej situácie spočívajúcej v potenciálnej existencii dvoch rovnocenných, aj keď odchylných právnych názorov senátov, sa preto sudcovia IV. senátu pri rozhodovaní vo veci sťažovateľa riadili ústavným sľubom sudcu upraveným v čl. 134 ods. 4 ústavy („Sľubujem na svoju česť a svedomie, že budem chrániť neporušiteľnosť prirodzených práv

človeka a práv občana... a rozhodovať podľa svojho najlepšieho presvedčenia, nezávisle a nestranne.“) a vo veci rozhodli tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. februára 2009